

ГОДИШЊИ ИЗВЕШТАЈ О ПОСЛОВАЊУ
ЈП НАЦИОНАЛНИ ПАРК ЂЕРДАП ЗА 2021. ГОДИНУ

Законом о националним парковима („Сл. гласник РС“, број 84/15 и 95/2018- др.закон), Национални парк „Ђердап“ је основан: „ради очувања објеката карстног рељефа и хидрографије, Ђердапске клисуре, кањона Бољетинске реке, кањона Брњице и др.; станишних типова: полидоминантних реликтних заједница, осиромашених реликтних заједница, шибљака, савремених и других типова шума (букове шуме, храстово-грабове шуме, термофилне и супра-медитеранске храстове шуме, мешовите термофилне шуме и обалске формације врба); станишта и популације дивље флоре, посебно копривића, ораха, мечје леске, јоргована, маклена, црног јасена, грабића, сребрне липе, кавкаске липе, Панчићевог маклена, медунца, златне папрати, божиковине, тисе, брекиње, дивље крушке, дивље трешње и др.; станишта и популације дивље фауне, посебно птица (црна рода, белорепан, орао змијар, патуљаста орао, орао кликташ, сури орао, соко, буљина и мали вранац), сисара (рис, европски јелен, дивља свиња, медвед, видра, шарени твор, дивокоза и срна) и риба (сом, кечига, смуђ, деверика, мрена, балкански вијун, лињак, караш, велики и мали вретенар и јегуља) и др.; културно-историјског наслеђа, нарочито Голубачког града, Лепенског Вира, Трајанове табле, Дијане Караташ и заштите и очувања спомен обележја и др. Подручје Националног парка „Ђердап“ простире се на територији општина: Голубац, Мајданпек и Кладово, у оквиру 17 катастарских општина: Голубац, Брњица, Добра, Бољетин, Мајданпек, Доњи Милановац, Мосна, Тополница, Голубиње, Мироч, Петрово Село, Текија, Нови Сип, Давидовац, Манастирица, Кладушница и Подвршка, укупне површине 63.786,48 ha, од чега је 45.454,87 ha у државној својини, а у приватној и другим облицима својине 18.331,60 ha, од чега је I степеном обухваћено 8,01%, II степеном 21,50% и III степеном 70,79% укупне површине“.

Делатност Предузећа регулисана је чланом 10. Статута Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ на који је Влада дала сагласност Решењем објављеним у „Сл. гласнику РС“, број 90/17, где су поред претходно наведених послова предвиђени и остали послови под условом да не ометају претходно наведене делатности.

Основна делатност Предузећа је : 9104 - Делатност ботаничких и зоолошких вртова и заштита природних вредности. Јавно предузеће "Национални парк Ђердап", Доњи Милановац.

Делатност Јавног предузећа од општег интереса је управљање заштићеним подручјем, у складу са законом.

Оснивач Јавног предузећа је Република Србија, а право оснивача врши Влада, Београд, Немањина 11, матични број 07020171 (Оснивач). Одлуком о усклађивању пословања Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац са Законом о јавним предузећима 05 број 023-354/2017 од 24. јануара 2017. године („Сл. гласник РС“, број 5/17), коју је донела Влада, извршено је усклађивање пословања Јавног предузећа са Законом о јавним предузећима („Сл. гласник РС“, број 15/2016 и 88/2019). Јавно предузеће "Национални парк Ђердап" из Доњег Милановца, регистровано је код Агенције за привредне регистре, по решењу Агенције за привредне регистре бр. БД 23766/2005 дана 20.05.2005.године. Седиште предузећа је у Доњем Милановцу, улица Краља Петра I број 14а, порески идентификациони број предузећа је 10062445, матични број предузећа је 07360231, а одговорно лице Саша Јаношевић, в.д. директор.

Јавно предузеће обавља делатности: заштите, унапређења, презентације и популаризације националног парка и његових природних вредности и културних добара; обезбеђивања несметаног одвијања природних процеса и одрживог коришћења природних ресурса; прикупљања, обраде података и вођења евиденције о природним вредностима, људским активностима и процесима који представљају фактор угрожавања и оштећења националног парка; праћења стања очуваности природе и степена угрожености објекта геонаслеђа, дивљих биљних и животињских врста и њихових станишта, станишних типова, еколошки значајних подручја, еколошких коридора и предела, надзора над спровођењем услова и мера заштите природе у националном парку; надзора над правним и физичким лицима који обављају дозвољене делатности у националном парку у складу са законом; газдовања и одрживог коришћења шума; заштите, гајења, унапређивања и одрживог коришћења ловне и риболовне фауне; управљање грађевинским земљиштем које му је пренето на коришћење; организовања истраживања у области заштите и развоја националног парка; одрживог туризма у националном парку; пројектовања, изградње и одржавања објеката који су у функцији заштите одрживог туризма; геодетских послова везаних за шуме, земљиште и објекте; управљање посетиоцима и друге делатности из области заштите природних вредности које су одређене законом.

Концепт управљања Националним парком Ђердап заснива се на заштити природних вредности и ресурса, укупне биолошке и геолошке разноврсности, као и задовољењу научних, образовних, културних, туристичких и рекреативних потреба, у складу са начелима заштите природе и одрживог развоја.

Програм пословања Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“, Доњи Милановац, је основни плански документ у складу са Законом о јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 15/2016 и 88/2019) полази од основног планског акта, односно од Програма управљања Националним парком „Ђердап“

који се доноси у складу са чланом 54. Закона о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/2009, 88/2010 и 91/2010 – испр. и 14/2016, 95/2018- др. закон и 71/2021) и члана 12. Закона о националним парковима („Службени гласник РС“, број 84/15 и 95/2018- др.закон).

Програмом су дефинисани циљеви, задаци, активности и обавезе Предузећа из домена послова основне делатности, као и задаци и активности из домена других делатности које Предузеће обавља, а које не ометају обављање основне делатности. Сви циљеви и задаци усклађени су са предвиђеним обимом финансијских средстава, као и материјалном претпоставком реализације постављених циљева и задатака.

Основни извори финансирања послова, задатака и активности утврђених остварују се из:

- Буџета Републике Србије
- Сопствених средстава (делатност Предузећа и наплата накнада за коришћење заштићеног подручја)
- Приходи по основу накнада за коришћење заштићеног подручја
- Донација
- Фондова ЕУ

Пословање Јавног предузећа „Националног парка Ђердап“ финансира се из следећих извора:

1. из прихода по основу накнада за коришћење заштићеног подручја Националног парка „Ђердап“,
2. из прихода од продаје дрвних сортимената из шума Националног парка „Ђердап“,
3. из прихода по основу обављања послова ловства,
4. из прихода по основу обављања послова рибарства, наплатом дозвола за обављање привредног и рекреативног риболова,
5. из прихода по основу средстава из прихода Буџета Републике Србије,
6. из прихода по основу презентације и популаризације заштићеног подручја – туризам,
7. из осталих прихода
8. из прихода који се могу остварити по основу донација међународних организација у области заштите животне средине и заштите природе, по основу учешћа у међународним пројектима.

1.1. Организациона структура

Послови су организовани у четири (4) сектора, седам (7) служби и три (3) радне јединице и то на следећи начин:

1. Сектор заједничких послова, који води саветник директора за заједничке послове (1 запослени), у чијем је саставу:

- 1.1 Служба за економско-финансијске послове
- 1.2 Служба за комерцијалу, план и анализу.

2. Сектор за заштиту и одрживи развој, који води саветник директора за заштиту и одрживи развој (1 запослени), у чијем су саставу:

- 2.1 Служба заштите, унапређења, промовисања и одрживог развоја
- 2.2 Служба заштите и унапређења лова и риболова
- 2.3 Служба чувара „Националног парка Ђердап“

3. Сектор за правне, опште и послове туризма, који води саветник директора за правне, опште и послове туризма (1 запослени), у чијем су саставу:

- 3.1 Служба за правне и опште послове
- 3.2 Служба за информисање, презентацију, туризам и геопарк

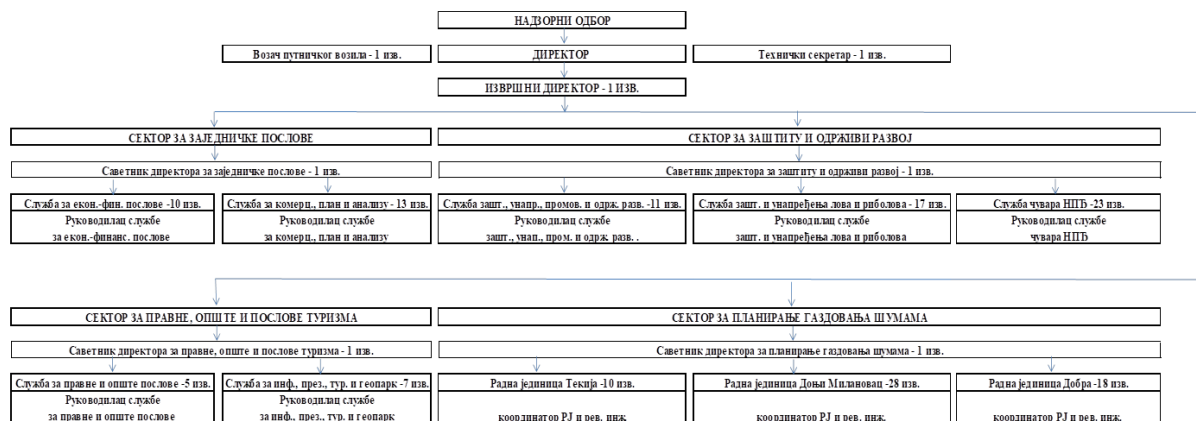
4. Сектор за планирање газдовања шумама, који води саветник директора за планирање газдовања шумама (1 запослени), у чијем су саставу:

- 4.1 Радна јединица Текија
- 4.2 Радна јединица Доњи Милановац
- 4.3 Радна јединица Добра

1.2 .Организациона шема Јавног предузећа

Унутрашња организација Предузећа уређена је Правилником о унутрашњој организацији и ситематизацији послова Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац бр. 4546 од 30.10.2018. године, на који је сагласност дало Министарство заштите животне средине дана 30.11.2018.г. под бројем: 110-00-119/2018-04. Овим Правилником утврђен је број, квалификациона структура, опис послова и стручна оспособљеност запослених, а ради извршавања програмских задатака из Правилником о унутрашњој организацији и ситематизацији послова Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“, систематизована су радна места за 150 извршилаца.

ШЕМАТСКИ ПРИКАЗ СИСТЕМАТИЗАЦИЈЕ РАДНИХ МЕСТА ЈП "НАЦИОНАЛНИ ПАРК ЂЕРДАП" ДОЊИ МИЛАНОВАЦ

1.3. Органи предузећа

Надзорни одбор:

Влада је Решењима у којима није утврђен рок на који су именовани именовала председника и чланове Надзорног одбора Предузећа и то:

1) за председника:

- **др Милија Булатовић, доктор биотехничких наука из Београда;** Решењем 24 број 119-2329/2015 од 05. марта 2015. године („Сл. гласник РС“, бр. 24/2015),

2) за чланове:

- (1) Јасмина Радуловић, дипл. менаџер, из Београда, Решењем 24 број: 119-2672/2015 од 12. марта 2015. године („Сл. гласник РС“, бр. 25/2015),
- (2) др Мехо Махмутовић, доктор медицинских наука из Новог Пазара, Решењем 24 број: 119-9754/2017 од 6. октобра 2017. („Сл. гласник РС“ бр. 90/2017),
- (3) Дејан Стијовић, дипл. инжењер геологије из Београда, независан члан, Решењем 24 број: 119-3308/2018 од 5. априла 2018. године („Сл. гласник РС“, бр. 26/2018),
- (4) Драгана Милојковић, дипл. биолог за заштиту животне средине, представник запослених, Решењем 24 број: 119-6892/2018 од 17. јула 2018. године („Сл. гласник РС“, бр. 56/2018),

- **в.д. директора предузећа: Саша Јаношевић** од 05. маја 2022. године решењем 24 број 119-3625/2022 од 05. маја 2022. године, („Службени гласник РС“ бр. 054/2022) Влада је именовала за в.д. директора Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац, а разрешила Лазара Митровића в.д. директора 28. априла 2022. године, решењем 24 број 119-3532/2022 од 28. априла 2022. године, („Службени гласник РС“ бр. 051/2022).

- **извршни директор: мр Ненад Радаковић, дипл. инж. шум.,** уговором о раду бр. 5569 од 31.12.2018. године.

У предузећу не постоји интегралан информациони систем. Постојећи информациони систем чини само књиговодство са обрачуном зарада који је у материјалној евиденцији повезан са шумарством. Постоји посебна служба плана и анализе. Раде се годишњи планови: Програм пословања Јавног предузећа Национални парк „Ђердап“, Програм управљања Националним парком „Ђердап“, Програм управљања рибарством на рибарском подручју Националног парка „Ђердап“, Годишњи план газдовања шумама Националног парка „Ђердап“, Годишњи план газдовања ловиштем Националног парка „Ђердап“. Основ за наплату накнада је Закон о накнадама за коришћење јавних добара („Сл. гласник РС“, број 95/2018, 49/2019 и 86/2019 – усклађени дин. изн., 156/2020 – усклађени дин. изн., и 15/2021 – доп. усклађених дин. изн.), који у делу Х регулише врсте накнада за заштиту животне средине, а чланом 99 ст.1 тачка 2, као вид накнаде за коришћење животне средине наводи и накнаду за коришћење заштићеног подручја. Применом нових одредби Закона, Предузеће је Одлуком о накнадама за коришћење заштићеног подручја „Националног парка Ђердап“, („Сл. гласник РС“, број 28/2019) утврдило висину и начин обрачуна и плаћања накнаде за коришћење подручја Национални парк „Ђердап“. Обвезник накнаде су привредна друштва и друга правна лица, предузетници и грађани (корисници) који користе погодности Националног парка „Ђердап“, као заштићеног подручја и његове вредности. Обвезници су они који обављају делатност на подручју Националног парка „Ђердап“ или на други начин искоришћавају ово заштићено добро или својим радњама наносе штету овом заштићеном подручју;

2. Веродостојан приказ развоја, финансијског положаја и резултата пословања правног лица

2.1. Подручје Националног парка „Ђердап“ је први пут проглашено за национални парк 1974. године, када је Скупштина Социјалистичке Републике Србије на седници Већа удруженог рада одржаној 14. јуна 1974. године усвојила Закон о Националном парку „Ђердап“ који је објављен у „Сл. гласнику СРС“ број 31/74).

Као Предузеће, Национални парк „Ђердап“ је основано 1989. године (Одлука о оснивању Предузећа за заштиту и развој Националног парка Ђердап, „Сл.гласник РС“ број 6/89) са циљем да обавља послове заштите културних добара, природних и других знаменитости на подручју Националног парка „Ђердап“.

Законом о националним парковима („Сл. гласник РС“ број 39/93) Предузеће за заштиту и развој Националног парка „Ђердап“ постаје Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ са седиштем у Доњем Милановцу (у даљем тексту Предузеће). У Привредном суду Зајечар, 05.10.1993. под бројем Фи-3398/93 године, регистарски уложак I- 5562, извршена је пререгистрација и упис у судски регистар - Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац

2.2. Предузеће користи одговарајуће материјалне, кадровске, организационе и управљачке ресурсе за остваривање делатности за које је регистровано. Најзначајнији ресурс у спровођењу пословне политике Предузећа јесу запослени, који су изузетно стручни, обучени, вредни и посвећени послу.

Остали, али не и мање значајни ресурси Предузећа су:

- Шумарство: Најважнији ресурси у Парку су шумски екосистеми.

Укупна површина Националног парка „Ђердап“ је 63.786,48 ха, од чега је 49.202,89 ха под шумама и шумским земљиштем (државне шуме 37.052,89 ха, а шуме сопственика 12.150,00 ха), а 14.583,59 ха је остало земљиште.

Укупна дрвна запремина државних шума Националног парка „Ђердап“ 8279747m³, запреминским прирастом од 3,99m³/ха и годишњим запреминским прирастом од 147979 m³ на читавој површини.

- Ловство: Матични фонд дивљачи у ловишту Ђердап почетком 2021. године износио је:

- 280 јеленске дивљачи;
- 1000 срнеће дивљачи;
- 250 дивљих свиња,
- 750 зечева;
- 24 вука;
- 40 шакала и
- 240 лисица.

Матични фонд дивљачи, осим дивљих свиња и месоједа који су у пренамножењу, мањи је од капацитета ловишта, па је зато и одстрел тих категорија редукован.

- Рибарство: Рибарско подручје Ђердап почиње изнад Голубачког града и завршава се испод ХЕ „Ђердап I“ (код места Сип), укупне дужине око 100 km речног тока Дунава са припадајућим притокама. Површина рибарског подручја на Дунаву у рибарском подручју Ђердап је преко 5.000 ха, а притоке Дунава око 15,50 ха. Количина рибљег насеља и потенцијалне продукције утврђује се Leger – Huett методом.

Подаци о рибљем насељу односе се на Дунав, с обзиром да је риболов на притокама економски неисплатив, а због мале површине и мале количине рибе и по врстама и по количинама није интересантан рекреативним риболовцима.

На рибарском подручју Ђердап активно рибари 45 привредних рибара и 1.233 рекреативних риболоваца.

Због велике рибље продукције на рибарском подручју Ђердап, веома је велико присуство рекреативних риболоваца, а нарочито из источне Србије.

Дозвољен годишњи излов по врстама, на риболовном подручју Ђердап, а на основу Програма управљања рибарским подручјем Ђердап од 1040 km до 940 km водног тока Дунава, за период од 1. јануара 2021. до 31. децембра 2030. године, урађен од стране Биолошког факултета Универзитета у Београду, приказан је у табели број 20.

Туризам:

Обиље природних и културних вредности на подручју Ђердапа основ је за развој атрактивних туристичких производа. Постојећу понуду Националног парка „Ђердап“ потребно је обогатити развијањем нових производа који ће привући посетиоце. Национални парк „Ђердап“ пружа добру основу за развој излетничког, рекреативног, образовног и ловног туризма, а такође, потребно је искористити и велики број страних посетилаца који долазе туристичким крузерима који пристају у Доњем Милановцу. Посебан значај би требало дати едукативној компоненти производа, која је основа репутације екотуризма као фактора заштите природе и свих њених вредности. Понуду намењену посетиоцима потребно је даље обогаћивати и усклађивати захтевима туристичке тражње ради што бољег презентовања вредности Националног парка „Ђердап“ и Ђердап Унеско геопарка.

- Некретнине: Пословни објекат у Доњем Милановцу са Центром за посетиоце Националног парка „Ђердап“ задовољава потребе за рад Националног парка „Ђердап“.

Пословни објекат у Добри, у чијем саставу су и станова за стручне кадрове Националног парка „Ђердап“, задовољава тренутне потребе реверног центра Добра. Интенција је Националног парка да прошири капацитете у Добри, у случају да се изнађе могућност за куповину некретнине која би била у функцији Националног парка – визиторски центар, смештај туриста и слично.

Адаптацијом карауле у Текији, чиме је добијено око 400 m² пословног простора, створени су услови за несметан рад запослених у овом рејону и адекватну презентацију и популаризацију Националног парка „Ђердап“ са могућношћу смештаја за посетиоце. Реконструкцијом подрумског простора а у складу са пројектом „GEOTOUR“ формиран је савремени Центар за посетиоце и промоцију Ђердап Унеско геопарка.

Додатним улагањем у циљу санације, објекта у Орешковици уз прикључивање објекта на електричну енергију и водоводну мрежу, поправком шумског пута од села до њега, исти је у потпуности активиран и стављен у употребу у току 2018.г.

Адаптацијом објекта на Плочама у научно-истраживачку станицу, која би истовремено служила и за репрезентативни смештај, најминималније би се заокружила неопходна целина једног од најатрактивнијег делова Парка. У 2022. години решаваће се и имовинско-правни односи у целини „Велики и Мали Штрбац са Трајановом таблом“ који се налази у I степену заштите.

- Информационе технологије: У Предузећу је заступљеност информационе технологије на солидним нивоу.

С обзиром на брзину развоја технологије и њен значај за обављање основне делатности, неопходно је побољшање постојећих програмских пакета и набавка недостајуће опреме. Предузеће планира да у 2022. години појача активну и пасивну мрежну инфраструктуру са одговарајућим безбедоносним системом и одговарајућим софтверским решењима који омогућавају бржи и једноставнији начин преласка са „папирног“ на електронско пословање. Закон о електронском документу, електронској идентификацији и услугама од поверења у електронском пословању регулише поступак и начин увођења електронског пословања, које предузеће уводи од 2022. године.

- Опрема: „Национални парк Ђердап“ поседује 8 путничко-теренских возила „Лада Нива“, 9 путничко-теренских возила Dacia Duster, 2 теренска возила Fiat Doblo и Toyota Hilux и 1 путничко возило „Škoda Karoq“, 2 трактора са приколицама, као и два теретна возила (цистерна и камион). Осим тога, у 2012. години набављено је једно путничко возило „Škoda-Yeti“ по пројекту „Bioregio Carpathians – Integrated management of biological and landscape diversity for sustainable regional development and ecological connectivity in the Carpathians, у оквиру програма предприступних фондова ЕУ (ИПА), програма Југоисточна Европа који финансира Европска Унија. Једно возило „Škoda-Yeti“ уступљено је Предузећу на коришћење од Асоцијације националних паркова и заштићених подручја Србије. У 2019. години Предузеће је набавило нова возила „Fiat Doblo“ и „Mercedes-benz Vito“, а 2021. три путничко – теренска возила Dacia Duster. Осим тога, Предузеће располаже и са 50 мотоцикла. За контролу риболовног подручја у функцији су 4 глисера са ванбродским мотором и 2 метална чамца са 1 пентом.

Сва имовина која је у поседу Предузећа је у функцији заштите и развоја Националног парка „Ђердап“.

2.3. Приходи, расходи и резултат

У 2021. години предузеће је остварило приходе у износу од 238.546 милиона динара, и расходе у износу од 222.049 милиона динара. Остварена добит пре опорезивања износи 16. милиона динара, а након опорезивања 14 милиона динара.

У наредној табели дат је приказ остварених прихода и расхода у 000 динара.

Табела бр. 1 Остварени приходи и расходи у 2021. год.

ПРИХОДИ	износ у 000 дин.
Приходи од продаје робе на домаћем тржишту	536,00
Приходи од продаје производа и услуга на домаћем тржишту	7.084,00
Приходи од премија, субвенција, дотација, регреса, компензација и повраћаја пореских обавеза	2.995,00
Приходи по основу условљених донација	14.542,00
Приходи од закупнина	212,00
Приходи од чланарина (риб.дозоле, накнаде за коришћење подручја)	96.599,00
Остали пословни приходи	538,00
Приходи од камата (од трећих лица)	263,00
Добици од продаје нематеријалних улагања, некретнина, постројења и опреме	600,00
Добици од продаје биолошких средстава	63.086,00
Приходи по основу ефеката уговорене заштите од ризика	109,00
Приходи од смањења обавеза	195,00
Приходи од укидања дугорочних резервисања	19.437,00
Остали непоменути приходи	439,00
Приходи од усклађивања вредности биолошких средстава	31.055,00
Приходи од усклађивања вредности потраживања и краткорочних финансијских пласманова	856,00
СВЕГА ПРИХОДИ	238.546,00
РАСХОДИ	
Набавна вредност продате робе	343,00
Трошкови материјала за израду	2.573,00
Трошкови осталог материјала (режијског)	1.948,00
Трошкови горива и енергије	9.924,00
Трошкови резервних делова	4.359,00
Трошкови једнократног отписа алата и инвентара	3.027,00
Трошкови зарада и накнада зарада (брuto)	85.468,00
Трошкови пореза и доприноса на зараде и накнаде зарада на терет послодавца ⁵	14.194,00
Трошкови накнада по уговору о делу	13,00
Трошкови накнада члановима органа управљања и надзора	5.986,00
Остали лични расходи и накнадеб	2.806,00
Трошкови транспортних услуга	1.417,00
Трошкови услуга одржавања	22.908,00
Трошкови закупнина	1.661,00
Трошкови рекламе и пропаганде	458,00

Трошкови истраживања	833,00
Трошкови осталих услуга	466,00
Трошкови амортизације	16.119,00
Резервисања за трошкове обнављања природних богатстава	19.235,00
Резервисања за накнаде и друге бенефиције запослених	1.003,00
Трошкови непроизводних услуга	3.411,00
Трошкови репрезентације	690,00
Трошкови премија осигурања	1.947,00
Трошкови платног промета	254,00
Трошкови чланарина	472,00
Трошкови пореза	9.887,00
Остали нематеријални трошкови	6.562,00
Расходи камата (према трећим лицима)	13,00
Негативне курсне разлике (према трећим лицима)	14,00
Остали финансијски расходи	295,00
Губици по основу расходовања и продаје нематеријалних улагања, некретнина, пост	122,00
Расходи по основу директних отписа потражи вања	44,00
Остали непоменути расходи	1.937,00
Обезвређење потраживања и краткорочних финансијских пласмана	1.660,00
СВЕГА РАСХОДИ	222.049,00
ДОБИТ ПРЕ ОПОРЕЗИВАЊА	16.497,00

2.4. Остварена производња и продаја

Као резултат стања привреде, потрошача, конкуренције, квалитета производа и услуга , активности предузећа у областима којима се бави, у протеклом периоду предузеће је остварило следећу производњу и броју лица којима је пружена услуга :

Табела бр. 2 Остварени обим производње у шумарству и број лица у пруженим услугама 2017. – 2021.

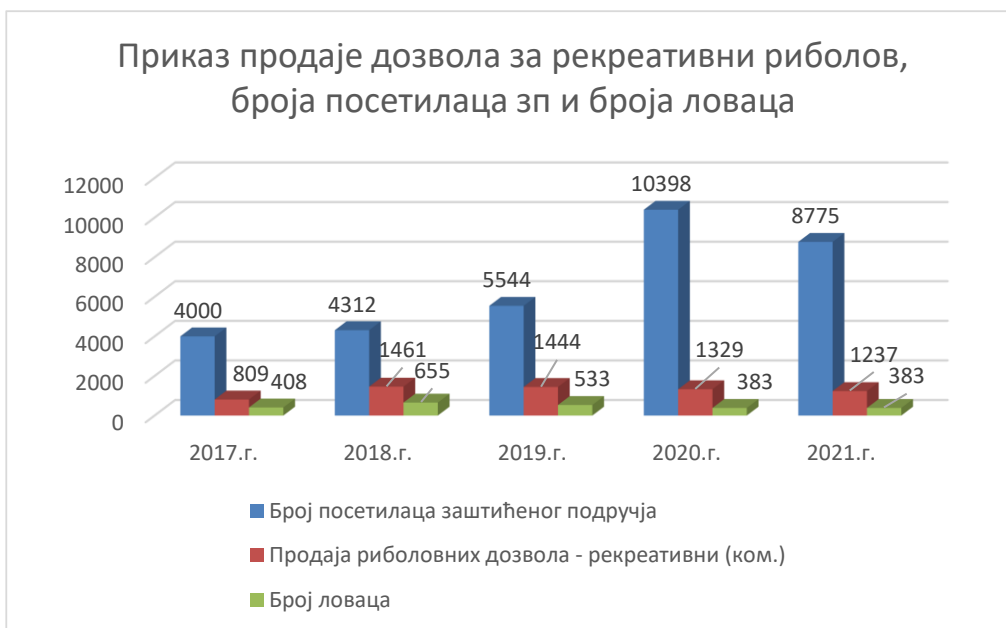
Назив производа и услуга	2017.г.	2018.г.	2019.г.	2020.г.	2021.г.
Производња дрвних сортимената - трупци (m ³)	12360,75	13067,02	9626,9	9769,66	10429,03
Производња дрвних сортимената - огрев + РО (m ³)	37953,49	41841,69	40927,54	47775,98	44296,49
Продаја риболовних дозвола - привредни (ком.)	45	45	47	44	47
Продаја риболовних дозвола - рекреативни (ком.)	809	1461	1444	1329	1237
Број посетилаца заштићеног подручја	4000	4312	5544	10398	8775
Број ловаца	408	655	533	383	383

Графикон бр. 1 Продаја дрвних сортимената (2017-2021)

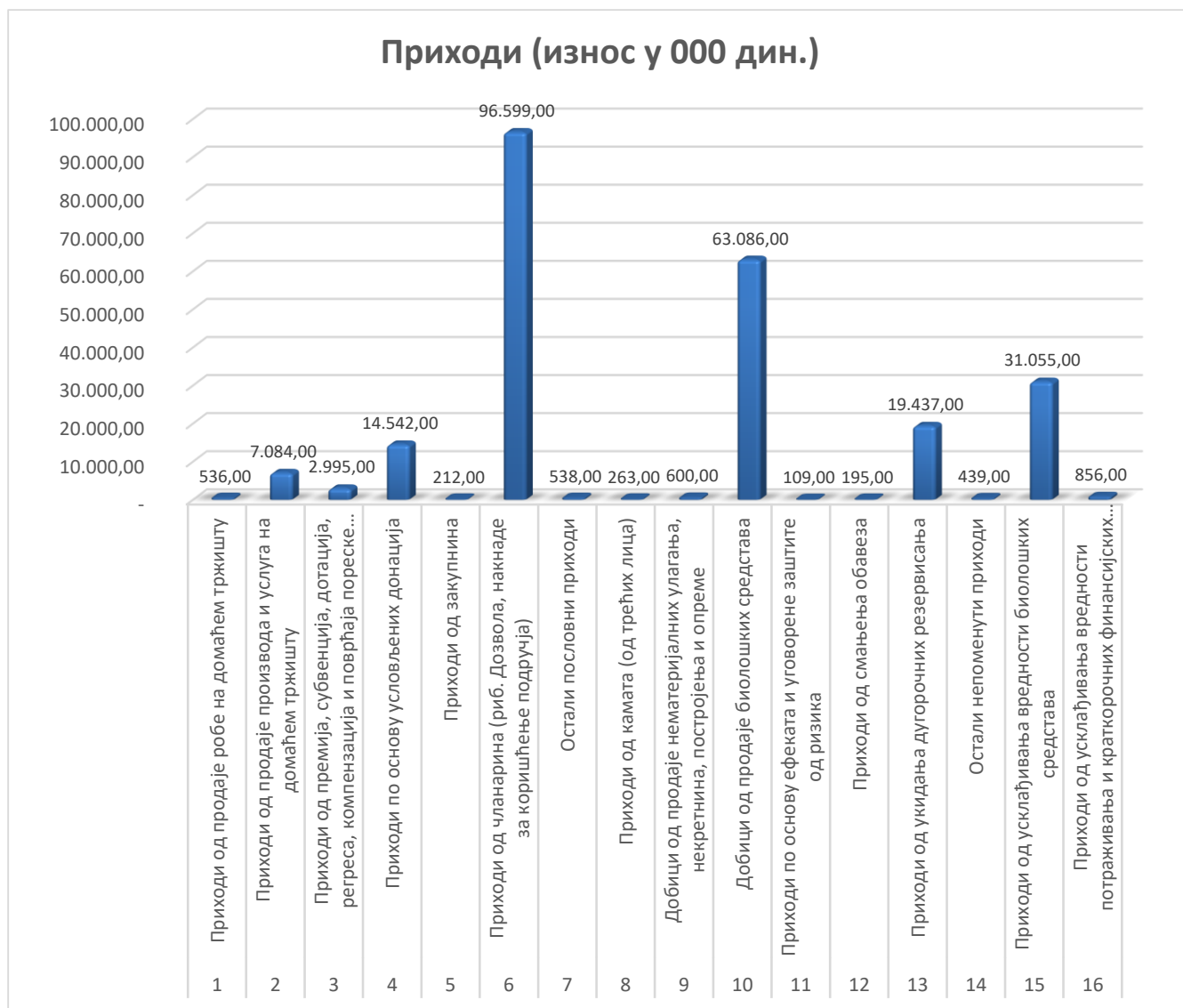

Графикон бр. 2 Продаја дозвола за привредни риболов (2017-2021)

Графикон бр. 3 Број посетилаца зп, продаја дозвола за рекреативни риболов и број ловаца

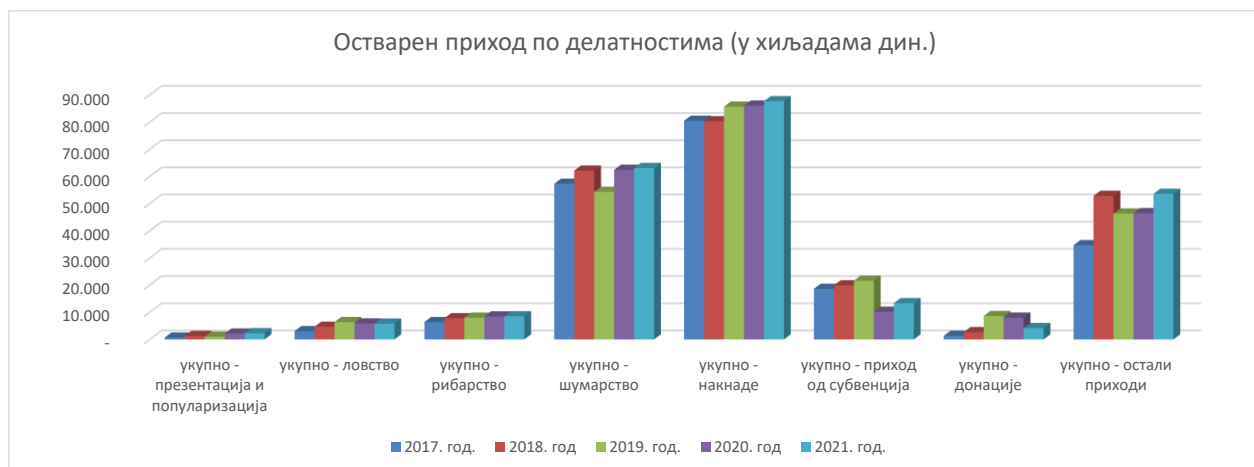
Процес пословања Предузећа одвија се у постављеним циљевима дефинисаним одговарајућим планским документима, који подразумевају како натуралне, тако и финансијске показатеље пословања. Унапређење процеса пословања подразумева да се одговори на пословну политику Предузећа, првенствено у нивоу квалитета заштите и развоја подручја Националног парка „Ђердап“ уз максималну рационализацију трошкова и повећања нивоа финансијске стабилности. Промоција и популаризација вредности НП „Ђердап“ спроводиће се кроз различите промотивне активности, сарадњу са медијима, издавање пропагандног материјала, научно-популарних публикација, сајамске наступе и манифестације, сарадњу са образовним и установама културе, спровођење еколошких едукативних радионица. У Националном парк „Ђердап“ на релативно малом географском простору, формирао се мозаик вредних природних и културних ресурса од кључног значаја за развој атрактивних туристичких производа који добијају све већи значај и приоритет у свим плановима развоја. По броју посетилаца уочавају се резултати у промовисању и развоју садржаја из области туризма.

Графикон бр. 4 Остварени приходи у 2021. години по структури

Табела 2: Приход по делатностима и годинама 2017. -2021. година

Остварен приход по делатностима (дин.)	2017. год.	2018. год	2019. год.	2020. год	2021. год.
укупно - презентација и популаризација	689	1.287	1.039	2.159	2.300
укупно - ловство	3.056	4.670	6.395	5.866	5.822
укупно - рибарство	6.387	7.808	8.000	8.475	8.521
укупно - шумарство	57.282	62.133	54.318	62.435	63.086
укупно - накнаде	80.471	80.301	85.679	86.065	87.677
укупно - приход од субвенција	18.622	19.895	21.629	10.188	13.340
укупно - донације	1.325	2.690	8.616	8.024	4.196
укупно - остали приходи	34.689	52.843	46.334	46.485	53.604
УКУПНО	202.521	231.627	232.010	229.697	238.546

Графикон бр. 5 Остварење прихода по делатностима у хиљадама динара (2017-2021)

Табела бр. Остварење прихода по делатностима у % (2017-2021)

Остварен приход по делатностима (%)	2017.г.	2018.г.	2019.г.	2020.г.	2021.г.
укупно - презентација и популаризација	0,34	0,56	0,45	0,94	0,96
укупно - ловство	1,51	2,02	2,76	2,55	2,44
укупно - рибарство	3,15	3,37	3,45	3,69	3,57
укупно - шумарство	28,28	26,82	23,41	27,18	26,45
укупно - накнаде	39,73	34,67	36,93	37,47	36,75
укупно - приход од субвенција	9,20	8,59	9,32	4,44	5,59
укупно - донације	0,65	1,16	3,71	3,49	1,76
укупно - остали приходи	17,13	22,81	19,97	20,24	22,47
УКУПНО	100,00	100,00	100,00	100,00	100,00

Графикон бр. 6 Приходи по делатностима у % учешћа у укупним приходима 2017.-2021. год.

Графикон бр. 7 Остварена нето добит 2017. – 2021. година

2.5. Остварени резултати и финансијска анализа пословања

Анализа и оцена финансијског положаја и остварених резултата предузећа је могућа на бази бројних показатеља финансијске анализе који су идентификовани од стране економске теорије, а прихваћени од привредне праксе. За потребе анализе пословања предузећа коришћени су најважнији показатељи финансијске анализе конструисани на основу званичних рачуноводствених извештаја овог предузећа у циљу добијања што реалније опште слике његове финансијске структуре и ефикасности пословања у посматраном периоду.

Треба нагласити да су за анализу коришћени биланси последње три године (2019-2021. год.).

2.5.1 Оцена финансијског положаја предузећа

Финансијска анализа се бави анализом финансијског стања Предузећа и могућностима промена у жељеном стању. Велики део анализа се врши стављањем у однос одређених вредности из биланса стања и биланса успеха (однос једне билансне позиције према другој, изражене кроз математичку формулу). Тиме се мере оне узрочне везе између билансних позиција које одражавају пословна стања и тенденције.

Ради реализације задатака на заштити и управљању природним ресурсима неопходно је:

- Обезбедити основне податке о стању појединих елемената природних ресурса, као стручне основе за доношење дугорочних развојних одлука;
- Очувати аутохтоност дендролошког састава шума;
- Усмерити све активности на заштиту ловне и риболовне фауне;
- Израдити и спроводити управљачка докумената;

Финансијска анализа подразумева сакупљање и коришћење информација, са циљем да:

1. оцени текуће финансијско стање Предузећа ,

2. оцени могући темпо развоја Предузећа,
3. открије доступне изворе средстава,
4. прогнозира будуће стање Предузећа,
5. прогнозира положај Предузећа на тржишту.

ЈП „Национални парк Ђердап“ послује у конкурентном и тржишном окружењу, што пословодству отежава доношење одлука у циљу повећања имовине и укупног резултата пословања, односно како ће организовати заштиту животне средине, што је основна делатност Предузећа уз остваривање максималне добити у пословању у тржишном окружењу. Финансијски показатељи су показатељи успешности и стабилности пословања Предузећа. Успешност у раду са економског становишта подразумева јесу ли израђени производи (шумарство), пружене услуге (посете туриста, услуге у ловству) квалитативно и квантитативно добре с обзиром на захтев и потребе купаца, а при том упоредно са квалитетом и количином елемената који су уложени у радни процес.

Анализа финансијских извештаја има два циља:

1. анализа стања имовине, капитала и обавеза Предузећа
2. анализу прихода и расхода, као и пословни резултат, односно добит Предузећа.

За анализу стања имовине, капитала и обавеза Предузећа, основа је биланс стања на одређени дан, док су за анализу прихода и расхода и пословног резултата основ приходи и расходи за одређени временски период.

Финансијску снагу чине квантитативна и квалитативна компонента

Квалитет финансијске снаге је примаран, јер условљава могућност пословања, док квантитет условљава обим пословања.

Квантитативна финансијска снага – обим и врста имовине. Она захтева усклађеност основних средстава са пословним задатком (да не би било неискоришћености капацитета), усклађеност основних и обртних средстава (да не би дошло до застоја) усклађеност краткорочног и дугорочног финансирања, усклађеност сопственог и туђег капитала, очување финансијске равнотеже.

У посматраном периоду у структури пословних средстава учешће сталне имовине бележи благи пораст у апсолутним износима, уз задржавање релативног учешћа (99% у 2019. год. и 99% у 2021. год.), при чему и обртна имовина има тенденцију повећања у апсолутним износима али у релативниом учешћу је непромењено (са 1% у 2019. год. и 1% у 2021. год.). Структура пословних средстава је таква да је велика вредност расположивих сталних средстава - 5.118.199 хиљ. динара у 2021. гонини у односу на обртну имовину која износи свега 60.678 хиљ. динара.

У укупно пословној пасиви учешће сопственог капитала има у апсолутним износима тенденцију раста, а у реалтавном се задежава на 97% учешћа (са 97% у 2019. год. и 97% у је 2021. год.), што указује да су извори финансирања из сопствених средстава. Обавезе у односу на капитал, показују да је капиталом покривено 96% до 97% обавеза, односно Предузеће нема кредитну задуженост (осим средстава која су на располагању за покриће ликвидности, која се повлаче за текућу ликвидности у зимском периоду када Предузеће због временских услова није у могућности да обавља редовну делатност због сезонског карактера, а неопходно је измирење доспелих обавеза). За презентацију индикатора задужености такође је проблематичан део пасивних временских разграничења који је настао као ефекат примене МРС 20, јер не представља дуг. Однос краткорочних и дугорочних обавеза, као и одложених пореских обавеза према укупним средствима Предузећа креће се између 2% и 4% јер Предузеће нема велику кредитну задуженост.

Кретање нето обртног фонда у посматраном периоду указује на чињеницу да краткорочне обавезе превазилазе вредност обртних средстава, што за последицу има негативне износе нето обртних средстава, који бележе пораст у апсолутним вредностима. Ово показује да не постоје обртна средства дугорочно финансирана, па су и показатељи релативног односа НОС према укупним обртним средствима и залихама негативне вредности. Општи је закључак, да је овакво кретање НОФ имало неповољне импликације на ликвидност предузећа. Код сагледавања индикатора ликвидности уочљиво је, да општи рацио ликвидности има у посматраном периоду вредности испод 1 тј. испод доње границе ликвидности (што потврђује претходно констатовано стање о односу обртних средстава и краткорочних обавеза), са тенденцијом опадања. Индикатор опште ликвидности приказан дословном применом формуле не приказује реално стање ликвидности Предузећа, јер у расположивим обртним средствима Предузеће не располаже залихама дрвних сортимената, чијом реализацијом се измирују краткорочне обавезе. Вредност дрвних сортимената која се продају су на позицији смањења вредности шума, чије искоришћавање је предвиђено годишњим планом искоришћавања и представља приход од продаје дрвних сортимената на пању. То значи да предузеће

поседује неновчана средства која се могу трансформисати у новчана средства, чиме није угрожена финансијска стабилност предузећа. Код позиције краткорочних обавеза за израчунавање ликвидности садржан је део пасивних временских разграничења који је настао као ефекат примене MPC- 20 који такође, утиче на израчунавање ликвидности. Код изаунавања садашње ликвидности, коефицијент је > од 1, што показује тренутну могућност предузећа да исплати доспеле обавезе према повериоцима.

Квалитет финансијске снаге чини трајна способност плаћања обавеза у року (солвентност), као и краткорочно и дугорочно финансирања (текућег пословања и развоја), улагање у материјалну и финансијску имовину, задовољење финансијских потреба радника, пословодства, државе, очување и повећање имовине државе као оснивача. У групи индикатора солвентности предузећа, радио структура капитала је изнад 1 (сматра се да би требало да буде бар 1), и креће се од 3,40 до 3,78, што је показатељ структуре извора финансирања (учешћа сопственог капитала). Остали показатељи у овој групи (финансијска сигурност, степен самофинансирања, степен кредитне способности), такође, показују стабину тенденцију, при чему је нешто мањи пад био у 2020. години услед преомењених тржишних услова, поремећаја изазваних пандећијом вируса COVID -19, али се тренд у развоју наставља у 2021. години.

Код показатеља активности уочава се да купци авансирају куповину, период испоруке зависи од временских услова на терену, што може временски одужити реализацију склопљених уговора анексима, а за последицу има веће износе аванса у стању и коначна реализација са купцима у каснијем периоду. Обавезе према добављачима се измирују по роковима доспећа, а најкасније у року од 45 дана од достављања фактуре у складу са законом о измирењу обавеза у комерцијалним трансакцијама.

Индикатори економичности (мерене односом пословних прихода према пословним расходима) у свим анализираном годинама имају вредности испод 100%, што практично значи да је предузеће остварило негатива пословни резултат, међутим мерено укупним приходима и расходима вредност је изнад 100% , укупна резултат је позитиван, јер продаја дрвних сортимена (билошких средстава) представља остали приход из контне групе 67 – добици од продаје билошких средстава и битно утиче на пословни резултат предузећа.

EBITDA, добит у периоду анализе 2019. - 2021. године се повећава, и позитивна је, што значи да предузеће из године у годину остварује позитивно већу оперативну добит.

ROA и ROE су најчешћи индикатори за анализу профитабилности.

ROA- Нето добит у односу на укупна средства којима Предузеће располаже је категорија која варира у зависности од врсте делатности предузећа. Предузеће располаже великим средствима (шуме чија је процењена вредност 4.273.146 хиљаде динара), па тиме и има малу вредност ROA.

ROE –Нето добит у односу на капитал, такође у оцени профитабилности садржи велику вредност капитала у односу на нето добит. Оперативни новчани ток се за период 2019. - 2021. година повећава се, што показује прилив новчаних средстава из редовних пословних активности.

2.5.2. Оцена остварених резултата пословања предузећа

У погледу висине и структуре прихода и расхода може се констатовати следеће:

- приходи и расходи предузећа у посматраном периоду показују тенденцију пораста у апсолутним износима;

- доминантно учешће у приходима имају пословни приходи остварени углавном продајом производа и робе на домаћем тржишту (у просеку преко 61%), док су остали приходи заступљени у просеку 38%, а односе - приход од шумарства (продаја дрвних сортимената на пању) - највеће учешће у осталим приходима, приход од санационог излова толстолобика, активирање дугорочних резервисања, приход од продаје основних средстава, приход од наплата штета нанетих заштићеном подручју, приход од судских спорова, приход од испитивања циљаних животиња, приход од наплата новчаних казни, остали непоменути приходи – уговорена заштита од ризика.

Непословни и ванредни, као и ревалоризациони приходи заступљени са мањим процентима;

- у укупним расходима доминантно учешће имају пословни расходи (у последње три посматране године у просеку 96 %). Финансијски, непословни и ванредни, као и ревалоризациони расходи учествују са занемарљивим процентима у укупним расходима свега 4%.

- у свим посматраним годинама предузеће је остварило позитиван пословни резултат, али је у 2020. години укупан резултат је био мањи за 6% у односу на 2019. годину, док је у последњој посматраној години предузеће остварило позитиван укупан резултат који је за 54% већи у односу на 2020. годину. Овакав развој остварених резултата предузећа директно је условио и одговарајуће кретање и висину показатеља рентабилитета, приказане кроз стопе добитка и стопе приноса на ангажована пословна средства.

2.5.3. Закључак о финансијском положају и оствареним резултатима предузећа

Имајући у виду одговарајуће званичне финансијске извештаје и на њима засноване анализирани показатеље, општа оцена развоја финансијског положаја и остварених резултата предузећа у посматраном трогодишњем периоду у најкраћим цртама била би:

- у целини посматрано финансијска конституција предузећа детерминисана је, прво, структуром извора финансирања (учешћа сопственог капитала у финансирању пословних средстава предузећа) и с тим у вези, добрим показатељима солвентности и степена покрића основних средстава сопственим капиталом. Иако индикатора ликвидности показује недовољност обртних, ликвидних и посебно, новчаних средстава за покриће краткорочних обавеза), као и неповољним развојем НОФ-а, вредност дрвних сортимената која се продају на позицији смањења вредности шума, показује да предузеће поседује средства која се могу трансформисати у новчана средства, чиме није угрожена финансијска стабилност предузећа. На овакву финансијску структуру утиче и прилично успорен обрт залиха, купаца и посебно, добављача, као и у позитивном смислу, знатније побољшање показатеља економичности у последњој посматраној години;

- што се тиче развоја остварених резултата предузећа евидентно је, да је предузеће, након прве године посматрања у којој је имало позитива резултат, у другој години пословања резултат је такође позитиван али нешто нижи, да би у последњој анализираној години остварило знатно већи позитиван нето резултат. У том смислу, односни показатељи су задовољавајући у анализираним годинама, јер се ради о позитивним стопама, које су и релативно добре, имајући у виду претходни период пословања који обухвата и 2020. годину у којој су били поремећени услови рада изазвани пандемијом вирусом COVID -19 и промене у организацији и начину пословања. Предузеће планира да настави са инвестиционим улагањима у 2022. години, у 2021 укупно инвестирано око 27 милиона динара, а резултати тог улагања на раст нето добити, очекују се у каснијем периоду.

2.7. Кадровска структура

На дан 31.12.2021. године у предузећу је запослено 89 радника. Квалификациона структура запослених је:

Табела: Квалификациона структура запослених

Kvalifikacija	2018.g	2019.g.	2020.g.	2021.g.
NK	6	5	4	4
PKV				
KVV				
VKV				
NSS				
SSS	44	48	49	51
VS	2	2	2	2
VSS	30	29	33	32
УКУПНО:	82	84	88	89

На дан 31.12.2021. године у предузећу је запослено 89 радника. Квалификациона структура запослених је:

Табела: Квалификациона структура запослених

Vrsta posla	Broj radnika
Neposrednih proizvodnih radnika	58
Uprava	15
Nabavka	3
Prodaja	/
Ostala radna mesta	13
Ukupno	89

Правилником о унутрашњој организацији и ситематизацији послова Јавног предузећа „Национални парк Ђердап“ бр. 4546 од 30.10.2018. године, систематизована су радна места за 150 извршилаца. Запослени у Предузећу обављају рад у три радне јединице: Добра (део општине Голубац), Доњи Милановац (део општине Мајданпек) и Текија (део општине Кладово). Предузеће има мањи број запослених у односу на извршавања програмских задатака из делатности Предузећа утврђених оснивачким актом, Статутом, Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/2009, 88/2010 и 91/2010 – испр. и 14/2016, 95/2018- др. закон и 71/2021) и Законом о националним парковима („Службени гласник РС“, број 84/15 и 95/2018- др.закон).

У Предузећу је запослено 89 радника, од којих је 83 на неодређено и 6 на одређено време. Предузеће нема ангажоване раднике на сезонским пословима, уговору о делу, на привремене и повременим пословима. Недостатак стручне радне снаге, где постојећа квалификациона структура не омогућава попуњавање већине упражњених и слободних радних места премештањем других запослених, изискује да се њихова попуна мора извршити новим запошљавањем на неодређено време, у складу са Законом о буџетском систему („Сл. гласник РС“, број 54/09, 73/10, 101/10, 101/11, 93/12, 62/13, 63/13-исправка, 108/13, 142/14, 68/15-др. закон, 103/15, 99/16, 113/17, 95/18, 31/2019, 72/2019 и 149/2020). Планирано запошљавање, врши се у складу са чл. 27к Законом о буџетском систему.

Обавеза доношења годишњег Програма пословања утврђена је одредбама члана 59. став 2 Закона о јавним предузећима („Службени гласник РС“, број 15/2016 и 88/2019). Програм се доноси за сваку календарску годину и доставља се оснивачу јавног предузећа ради добијања сагласности.

Чланом 60. Закона прописан је и обавезни садржај програма пословања, који треба да садржи елементе целовитог сагледавања, **политике запослености и зарада (радна снага по квалификационој и старосној структури)**. Приликом планирања укупне годишње масе средстава за зараде, односно месечне масе средстава за зараде, узимају се у обзир околности и потребе посла, као и процењени број запослених у сваком календарском месецу. Код планирања средстава за зараде, поштује а се висина сваког појединачног права утврђеног Законом, општим актом и уговором о раду (повећан обим посла у појединим месецима, ангажовање запослених у дане државних празника, коришћење годишњих одмора, плаћеног одсуства и остало), што је уређено важећим законски и позаконски актима у области зарада.

3. Информације о улагањима у циљу заштите животне средине

Сложеност управљања заштићеним подручјем се повећава из дана у дан. Динамика екосистема и природних процеса, као и однос човек-природа чине ову област још захтевнијом, постављајући стандарде за едукацију запослених у овој области.

3.1. Служба чувара заштићеног подручја

Најважнији акт Националног парка Ђердап је Правилник о унутрашњем реду чија садржина и начин доношења су у директној корелацији са Законом о националним парковима („Службени гласник РС“, бр. 84/15). На Правилник о унутрашњем реду и чуварској служби Националног парка Ђердап добијена је сагласност Министарства заштите животне средине 20.12.2018. године и исти је ступио на снагу у јануару 2019. године. Правилником службу чини 13 чувара и сви чувари заштићеног подручја положили су стручни испит.

Чувари заштићеног подручја распоређени су по реонима. Приликом обављања службених послова, исти се најчешће обављају појединачно, а у случају конкретних синхронизованих акција, у већем броју. Активности се спроводе на основу месечног распореда, књиге дневних налога, као и у зависности од ситуације на терену и тренутних потреба.

У току 2021. године чуварска служба је вршила обилазак подручја Националног парка Ђердап аутомобилима и моторима и то у дужини од 107 172 km. Сачињен је 351 записник и то за грађевинске радове 48, отпад 19, остало 284. Контролисано је 2700 лица.

3.2. Заштита, праћење стања и унапређење природних и створених вредности

Картирање и редовно праћење стања популација значајних, ретких и угрожених врста флоре националног парка

Током 2021. године вршен је мониторинг популација врста *Pulsatila vulgaris subsp. grandis*, детерминација станишта врста из фамилије *Orchidaceae*, утврђивање распрострањења популација строго заштићених реликтних биљних врста *Calluna vulgaris*, *Taxus baccata*, *Illex aquifolium* и *Daphne laureola*. Није утврђено присуство строго заштићених врста *Crocus banaticus*, *Veronica bachofenii*, *Elatine triandra* и *Ranunculus lingua*.

Што се тиче детерминације станишта врста из фамилије орхидеја, извршен је обилазак локалитета у оквиру реона Текија (Плоче, Мали Штрбац) где је регистровано присуство 7 врста (*Anacamptis morio*, *Cephalanthera longifolia*, *C. damasonium*, *Anacamptis mascula*, *A. militaris*, *A. purpurea*, *A. pyramidalis*). За станишта на наведеним локалитетима узете су ГПС координате у циљу допуне база података.

Мониторинг врсте *Pulsatila vulgaris subsp. grandis* вршен је у марту месецу, на локалитету у газдинској јединици „Штрбачко корито“ у 67. одељењу у кањону Велики и Мали Казан. На овом локалитету је у 2021. години установљено 20 микростаништа са укупно 84 јединки.

Calluna vulgaris се у Националном парку Ђердап налази на подручју ГЈ „Ђердап“ на мзв. „Петров брег“ и „Лепа главица“. Са ових локација послати су узорци на Шумарски факултет у Зволени (Словачка) како би се извршила ДНК анализа вреса са подручја Националног парка Ђердап и иста упоредила са генетиком вреса у осталим деловима Европе.

3.3. Приоритетне мере и активности на управљању природним ресурсима

Годишњим планом газдовања шумама за 2021. годину предвиђени су шумско-узгојни радови који представљају основу унапређења шумског фонда и проширења шумских ресурса Националног парка Ђердап. Попуњавање природно обновљених површина сетвом није извршена из разлога што је година била изузетно сушна и није било уroda семена потребног за реализацију планираних радова. Остали радови извршени су у задовољавајућем обиму.

Спровођењем мера заштите шума од биљних болести и штеточина на основу Годишњег плана заштите шума вршено је праћење шумских штеточина ентомолошког (губар, мразовци, савијачи) и фитопатолошког порекла (гљиве) током године у сарадњи са Шумарским факултетом и Институтом за шумарство - Београд. Овде се подразумева сарадња у размени података са Катедром заштите шума на Шумарском факултету, праћење стања на терену и достављање узорака на испитивање Институту за шумарство у Београду.

3.4. Спровођење мера гајења и заштите дивљачи утврђених годишњим планом газовања ловиштем „Ђердап“

ЈП „Национални парк Ђердап“ је за потребе прихрањивања дивљачи из сопствених средстава набавило 20000 kg кукуруза у клипу, 20000 kg кукуруза у зрну, 10000 kg сточне репе и 3000 kg соли у крупцама.

3.5. Управљање риболовним подручјем

Реализоване су све активности предвиђене Програмом управљања за 2021. годину које се односе на заштиту, развој и управљање риболовним подручјем и риболовном фауном, а које обухватају праћење бројности врста риболовне фауне, праћење количине изловљене рибе и заштита природних плодишта риба. Израђен је Програм управљања и услови за обављање привредног и рекреативног риболова на рибарском подручју Ђердап за 2021. годину. Министарство заштите животне средине решавајући по захтеву Предузећа одобрило је селективни риболов сивог толстолобика за период 01.07. до 30.09.2021. године у Поречком заливу. У наведеном периоду дозвољен је селективни излов сивог и белог толстолобика у неограниченим количинама уз обавезно присуство инспектора за заштиту животне средине у области заштите рибљег фонда.

4. Значајни догађаји по завршетку пословне године

Догађаји по завршетку пословне године су следећи:

1. Последице рата у Украјини су поремећаји на тржишту нафте и нафтних деривата, и могућој неусаглашености испланираних ставки трошкова горива и реализоване потрошње, услед великих осцилација цена на тржишту енергената.

2. Дана 23.02.2022. године “Електродистрибуција Србије” доо Београд. Огранак “Електродистрибуција Зајечар”, поднела је жалбу на решење о утврђивању накнаде за коришћење заштићеног подручја ЈП Национални парк Ђердап за 2022. годину, укупне вредност од 23.485.286,00 динара, што се за претходне године није подносило, а обавезе су редовно измириване. Жалбу на решење решава надлежни државни орган – наредно Министарство, при чему обзиром да жалба задржава извршење решења, обвезник није измиривао своје доспеле обавезе у 2022. години по ожалбоном решењу.

3. Дана 04.05.2022.. године Министарство заштите животне средине решавајући у другом степену по жалби Лепенског вира АД, Пећинци, одбацило је жалбу истог на коначно утврђену накнаду за коришћење заштићеног подручја за 2016. годину, у износу од 674.030,00 динара. Након доставе другостепеног решења обвезнику, може се покренути поступак принудног извршења.

4. Покренут је извршни поступак за наплату накнаде за коришћење заштићеног подручја за последњи квартал 2021. године - извршни дужник ЈП Путеви Србије – износ од 1.725.000, 00 динара.

5. Планирани будући развој

Процес пословања Предузећа одвија се у постављеним циљевима дефинисаним одговарајућим планским документима, који подразумевају како натуралне, тако и финансијске показатеље пословања. Унапређење процеса пословања подразумева да се одговори на пословну политику Предузећа, првенствено у нивоу квалитета заштите и развоја подручја Националног парка „Ђердап“ уз максималну рационализацију трошкова и повећања нивоа финансијске стабилности. Концепт управљања Националним парком Ђердап заснива се на заштити природних вредности и ресурса, укупне биолошке и геолошке разноврсности, као и задовољењу научних, образовних, културних, туристичких и рекреативних потреба, у складу са начелима заштите природе и одрживог развоја.

Основни циљеви су:

- очување, заштита и унапређење локалитета посебних природних вредности и реткости и њихово наменско коришћење за научна истраживања, едукацију, презентацију јавности и рекреацију, у складу са еколошким потенцијалима подручја.
- очување, заштита и унапређивање предеоних и амбијенталних вредности подручја укључујући флору, фауну, земљиште, воду, ваздух, шуме, пашњаке и ливаде, ловну и риболовну фауну, уз њихово наменско коришћење на принципима одрживог развоја.

- очување, заштита и унапређење културно-историјског наслеђа и објеката геонаслеђа Националног парка Ђердап.

- организована, мултидисциплинарна и дугорочна научна истраживања Парка, едукација становништва, презентација и популаризација вредности Парка;

- системским управљањем, контролом и надзором вршити спречавање нарушавања и деградације Парка.

- усмерени развој постојећих и нових активности заснованих на потенцијалима и традицији заштићеног подручја и непосредног окружења, развој туризма, спорта, рекреације у складу са функцијама Парка.

- успостављање свих видова сарадње са корисницима подручја националног парка и локалним заједницама у циљу оптималног коришћења подручја, сагласно наменама и функцијама.

Критеријуми заштите и развоја Националног парка Ђердап заснивају се на принципима:

- заштите биолошке разноврсности, заштите и унапређења посебних природних и културних вредности,

- контролисаног и мудрог коришћења природних ресурса,

- одрживог развоја подручја, односно зоне утицаја, на локалном и регионалном нивоу уз уважавање социо-економских фактора и квалитета живљења локалног становништва,

- усклађивања дозвољених видова коришћења природних ресурса са потребама заштите и очувања природног добра и развијање принципа усклађеног развоја и коришћења.

5.1. Активности на уређењу простора и одрживо коришћење природних вредности (вредност планираних средстава 53 милиона динара)

Спровођење одредница Просторног плана подручја посебне намене Националног парка „Ђердап“

У сарадњи са Заводом за заштиту природе Србије кроз редовне консултације решаваће се предмети од значаја за развој подручја Националног парка „Ђердап“ у складу са одредницама ППППН Националног парка „Ђердап“. У склопу редовних активности издају се услови за коришћење простора према усклађености са ППППН и Програмом управљања Националним парком „Ђердап“. Активно учешће у изради новог ППППН Националног парка „Ђердап“ који је тренутно у фази нацрта

Активности на изради урбанистичких планова

Праћење јавних увида урбанистичких планова и активно учешће у изради истих. Приоритет ће представљати планови за локалитете унутар граница Националног парка.

Активности на обележавању подручја, изградњи и одржавању пешачких стаза и видиковаца

Постављање информативних, упозоравајућих и промотивних табли у Парку. Обнављање планинарске маркиције планинарских стаза у сарадњи са локалним планинарима, као и одржавање мобилијара на пешачким стазама. Редовно одржавање и чошћење стаза.

Санација сметлишта

Предвиђена је санација сметлишта на подручју Националног парка „Ђердап“, на територији општина Кладово, Мајданпек и Голубац. Санација сметлишта спровешће се у сарадњи са општинским комуналним предузећима.

Активности на обележавању подручја, изградњи и одржавању мобилијара за објекте геонаслеђа у Ђердап Унеско геопарку

На територији Геопарка Ђердап у оснивању, евидентирано је 63 објекта геонаслеђа и 33 објекта културно-историјског наслеђа. С обзиром да се највећи део поменутих објеката налази на територији Националног парка „Ђердап“, а у складу са препорукама Унеско Глобалне мреже геопаркова, потребно је обележити их на одговарајући начин односно информативним и промотивним таблама и мобилијаром.

Израда пројектне документације за изградњу зип-лајн адреналинске стазе

На основу истраживања тржишта и праћења туристичке тражње, у циљу побољшања и проширења туристичке понуде Националног парка „Ђердап“ и Геопарка Ђердап, у плану је израда техничке документације за изградњу зип-лајн адреналинске стазе на подручју Геопарка Ђердап.

Радови на изградњи обалног прилаза Трајановој табли

Током 2021.године израђена је пројектна документација и обезбеђене су неопходне дозволе за радове на обалном прилазу Трајановој табли – фаза II радови на води. Током 2022. године биће спроведен поступак јавне набавке и изведени радови у складу са пројектном документацијом.

Адаптација помоћног објекта у Орешковици

Обзиром да је повећана потражња за услуге смештаја у Националном парку „Ђердап“ планирана је адаптација поткровља помоћног објекта у Орешковици.

Пројекат планирања, организације и изградње Контролно-информативних пунктова на подручју Националног парка „Ђердап“

Поред могућности предвиђених Законом и просторним плановима, постављање информативно-контролних пунктова на одређеним локацијама доприноси вишеструким користима управљача заштићених подручја. Законом о заштити природе („Службени гласник РС“, број 36/2009, 88/2010 и 91/2010 – испр. и 14/2016, 95/2018- др. закон и 71/2021), предвиђено је да „управљач може у циљу обавештавања, пружања помоћи и контроле посетилаца и наплате накнаде за употребу моторног возила у заштићеном подручју, на јавном путу кроз заштићено подручје засновати улазну станицу са одговарајућим објектима, опремом и особљем, на основу просторног односно урбанистичког плана и плана управљања заштићеним подручјем и уз сагласност управљача јавног пута“. Интенција Националног парка „Ђердап“ је да се ови веома значајни објекти поставе на одређеним улазима водећи рачуна о могућностима избегавања непотребних трошкова (број радника на пунктовима) и примену најсавременијих технологија за контролу, информисање и наплату улаза у заштићено подручје. Управо из ових разлога било би оптимално решење да се униформно реализује ова могућност уз употребу савремених система контроле и наплате улазака. Јавно предузеће „Национални парк Ђердап“ се определило за увођење три информативно-контролне станице на подручју националног парка Ђердап: Примарни улаз Голубачки град, Примарни улаз Кладово (Сип) и Примарни улаз Тополница. У циљу израде наведеног пројекта остварен је контакт са Саобраћајним факултетом и ЦИП-ом.

5.2. Промоција вредности заштићеног подручја

Мере и услови

Заштићена природна добра спадају у актуелне савремене туристичке дестинације. Потенцијалне користи од туризма у заштићеним подручјима се првенствено односе на заштиту природног и културног наслеђа и економско благостање.

У Националном парк „Ђердап“ на релативно малом географском простору, формирао се мозаик вредних природних и културних ресурса од кључног значаја за развој атрактивних туристичких производа који добијају све већи значај и приоритет у свим плановима развоја.

Смернице за развој одрживог туризма

Национални паркови као заштићени простори, могу допринети привреди и друштву кроз генерисање прихода и отварање нових радних места, истраживање и мониторинг, едукацију, рекреацију и туризам.

Светска туристичка организација одрживи туризам дефинише као начело које задовољава потребе туриста и потребе туристичке дестинације, а истовремено штити и повећава туристичке могућности за потребе будућих генерација, задовољава потребе данашњих туриста и регије домаћина и штити и увећава развојне потенцијале.

Промоција и популаризација вредности НП „Ђердап“ спроводиће се кроз различите промотивне активности, сарадњу са медијима, издавање пропагандног материјала, научно-популарних публикација, сајамске наступе и манифестације, сарадњу са образовним и установама културе, спровођење еколошких едукативних радионица.

5.3 Задаци на развоју културно-образовних информативно-пропагандних активности

Одржавање презентација туристичких садржаја Националног парка „Ђердап“ и Ђердап Унеско геопарка

Заједно са свим заинтересованим странама у области туризма на подручју Парка наставиће се спровођење активности везаних за промовисање туристичких садржаја користећи приступ који у себи садржи мере одрживог развоја и то кроз: медије (стални контакт са туристичким новинарима, конференције за новинаре) затим путем студијских путовања за туристичке новинаре, блогере, професионалне фотографе, представнике туроператора и туристичких агенција, мултимедијалне презентације у установама, институцијама, већим градским центрима, организовања фото сафарија и слично.

Сајамски наступи

Основни циљ наступа на сајмовима туризма је представљање вредности и садржаја туристичког одређишта, представљање постојећих и нових облика понуде, упознавање са конкуренцијом, пословно повезивање са партнерима, информисање потенцијалних посетилаца, али истовремено и ослушкивање све комплекснијих захтева туристичке тражње. У циљу рационализације трошкова, планирају се заједнички наступи са туристичким организацијама и другим актерима на сајмовима који за тему имају туризам: Међународни сајам туризма у Београду (фебруар 2022. године), Сајам туризма у Новом Саду (октобар 2022. године), Сајам туризма у Зајечару (септембар/октобар 2022. године), Сајам туризма у Крагујевцу (новембар 2022. године).

Културно-образовне активности и манифестације

Културно-образовне активности пружају подршку очувању, ревитализацији и промоцији баштине и јачању свести о културним и природним вредностима и у функцији су развоја туризма, зато ће ЈП „Национални парк Ђердап“ спроводити културно-образовне активности у сарадњи са музејима, центрима за културу и другим институцијама, невладиним организацијама, удружењима грађана и другим заинтересованим странама, као и учествовати организовати различите изложбе и манифестације. У циљу представљања вредности Ђердап Унеско геопарка широј јавности, планира се припрема и организовање изложбе фотографија.

Задаци и активности на развоју одрживог туризма

Заштићена природна добра спадају у најактуелније савремене туристичке дестинације. Везе и односи између заштићених природних добара и туризма су толико ојачале да се све више користи термин туристичка заштита природе. Организација туризма у заштићеним природним добрима је комплексан задатак, што ове туристичке дестинације чини веома специфичним. На основу концепције развоја подручја посебне намене Национални парк „Ђердап“ приоритет је остваривање заштите, презентације и одрживог коришћења заштићених и предвиђених за заштиту природних вредности којима се обезбеђује еколошки јавни интерес, омогућава развој локалних заједница и стварају услови за одмор, рекреацију, едукацију и уживање посетилаца.

Управљање посетиоцима (планирана вредност радова 18 милиона динара)

Управљање посетиоцима у 2022.години спроводиће се у складу са Планом управљања посетиоцима Националног парка „Ђердап“. У циљу очувања ресурса и могућности да сваки посетилац на квалитетан начин доживи природу у Националном парку „Ђердап“ спроводиће се стални надзор над бројем посетилаца како би се проценили или минимизирали негативни утицаји и пратити број посетилаца и њихово задовољство путем анкете ради формирања базе података и отклањања потенцијалних недостатака. Побољшању квалитета и разноврсности допринеће се и истраживањем тржишта и праћењем туристичке тражње.

Консултантске услуге за израду карте Ђердап Унеско геопарка

Карта Ђердап Унеско геопарка пружиће информације о територији геопарка, његовим границама, објектима геонаслеђа, али и другим природним и културним вредностима.

Побољшање постојећих и развијање нових производа с нагласком на активни одмор

Осмишљавање садржаја који одговарају потребама и интересовањима различитих циљних група, а део њих биће прилагођен особама са посебним потребама, радиће се и током 2022. године у циљу квалитативног побољшања постојећих и развијања нових, иновативних, савремених и туристичких производа усклађених са капацитетом животне средине и туристичком тражњом (тематске туре, тим билдинг, геотуре и сл). Сви туристички производи Националног парка „Ђердап“ биће утемељени на могућности стицања богатих и јединствених искустава упознавањем Парка, јединственим природним феноменима, очуваној природи и едукацији.

Активности на обележавању подручја, изградњи и одржавању пешачких стаза и видиковаца

Постављање информативних, упозоравајућих и промотивних табли у Парку. Обнављање планинарске маркиције планинарских стаза у сарадњи са локалним планинарима, као и одржавање мобилијара на пешачким стазама. Редовно одржавање и чишћење стаза.

Радови на изградњи обалног прилаза Трајановој табли

Током 2021.године израђена је пројектна документација и обезбеђене су неопходне дозволе за радове на обалном прилазу Трајановој табли – фаза II радови на води. Током 2022.године биће спроведен поступак јавне набавке и изведени радови у складу са пројектном документацијом.

Одржавање инфо стуба (дигиталне инфо тачке - „interaktivni outdoor totem“)

Дигитална инфо тачка - „interaktivni outdoor totem“ представља систем који омогућава корисницима једноставан и потпуно бесплатан приступ информацијама, 24 сата дневно, 7 дана у недељи, током читаве године. Лоциран је на улазу у пословну зграду ЈП „Национални парк Ђердап“ у Доњем Милановцу. Планира се инсталација новог софтверског решења и годишње одржавање.

Учешће на обукама и међународним састанцима Европске и Светске мреже геопаркова

Светска мрежа геопаркова подстиче сарадњу међу геопарковима широм света. Сарадњом геопаркови постају препознатљиви, повећава се значај очувања геонаслеђа, подстиче се размена знања, искустава и примера добре праксе. Обуке о геопарковима имају за циљ да полазници оснаже и прошире знање о управљању геопарковима, одрживом развоју, али и да успоставе контакт и сарадњу са полазницима из других геопаркова.

Сарадња са планинарским друштвима

Препознајући важност добре сарадње управљача заштићеног подручја и планинарских друштава, а све у циљу што бољег очувања Националног парка Ђердап и квалитетног одржавања пешачких стаза, ЈП „Национални парк Ђердап“ сарађиваће са планинарским друштвима која функционишу на подручју Националног парка „Ђердап“ на усмеравању посетилаца и означавању планинарских и шетних стаза планинарском маркацијом. У сарадњи са планинарским друштвима, у циљу промовисања природних богатстава Националног парка „Ђердап“ као и Геопарка Ђердап, извршиће се обележавање и сређивање бициклистичких стаза на Мирочу, као и одржавање бициклистичких трка.

Сарадња

Како би се дошло до жељеног понашања локалних заједница, посетилаца, локалне власти, НВО, образовних институција и медија, рад у области подизања свести и знања о природним и културним вредностима Националног парка „Ђердап“ треба да буде константан и континуиран.

Сарадња и партнерство са локалним становништвом

Локална заједница као корисник природних ресурса парка мотивисана је да користећи ресурсе из парка поштује потребу заштите целокупног биодиверзитета парка, пре него да се бави активностима које значе настајање истих ресурса. Сарадњом постићи да локално становништво види заштићено природно добро као јединствено добро које има и економску вредност. Стога је од великог значаја упутити локално становништво у могућности добити од тога што живе на подручју или у близини заштићеног природног добра и на тај начин допринети вредновању биодиверзитета.

- Савет корисника Националног парка Ђердап - Савет корисника Националног парка „Ђердап“ основан у циљу обезбеђивања интереса локалног становништва и корисника. Савет корисника чине представници локалних самоуправа, организација и удружења чија се активност одвија на подручју Националног парка.
- Укључивање локалног становништва у манифестације и акције које организује Предузеће
- Сарадња са установама (предшколске и школске установе, ловачка удружења, спортски клубови, установе културе) и локалним становништвом кроз донације, а све у циљу побољшања сарадње и очувања вредности Националног парка „Ђердап“
- Сарадња и успостављање партнерства Ђердап Унеско геопарка и локалне заједнице. Кроз сарадњу са локалном заједницом и представницима локалне самоуправе, подстаћи одрживи економски развој подручја Ђердап Унеско геопарка, кроз оснивање нових предузећа и отварање нових радних места, стручне обуке и укључивање локалног становништва у промоцију наслеђа геопарка, ширење туристичке понуде и услуга и сл.

Сарадња са невладиним организацијама

Невладине организације и удружења грађана могу бити значајан партнер у реализацији програма ширења свести становника локалних заједница и њиховој мотивацији за укључивање у очување биодиверзитета и одрживо коришћење ресурса у циљу добробити локалне заједнице. У 2022. години наставиће се сарадња са НВО сектором (Млади истраживачи Србије, WWF Србија, Друштво за заштиту и проучавање птица Србије, добровољна ватрогасна друштва са територије Парка и др.).

Међународна сарадња

ЈП „Национални парк Ђердап“ Доњи Милановац ће и у 2022. години наставити активности (чланарине, семинари, годишње скупштине) на успостављању и развијању сарадње са међународним институцијама и заштићеним подручјима и то:

- Активности у циљу наставка сарадње са Еуропарк федерацијом: учествовање на конференцијама, семинарима, радионицама, учествовање у раду Јуниор ренџер кампа;
- Активности у циљу успостављања сарадње са геопарковима из Хрватске, Словеније, Румуније и других земаља окружења. Учешће на годишњој Конференцији Геопаркова.

- Активности у циљу наставка сарадње у оквиру Карпатске мреже заштићених подручја – наставак сарадње започет у оквиру пројекта BIOREGIO CARPATHIANS.
- Активности у циљу наставка сарадње у оквиру Динарског лука – мреже заштићених подручја;
- Наставак сарадње са Парком природе „Копачки рит“, Хрватска, у складу са потписаним споразумом о сарадњи;
- Наставак сарадње са Националним парком „DunaIpolti“, Мађарска, у складу са потписаним споразумом о сарадњи;
- Наставак сарадње са Дунавским центром за компетенцију
- Сарадња са Националним парком „Сила“ Италија, у складу са потписаним споразумом о сарадњи;

6. Активности истраживања и развоја

На подручју Националног парка Ђердап вршена су следећа истраживања:

- Истраживање/маркирање строго заштићених и заштићених врста птица и слепих мишева - Природњачки музеј, Београд
- Мониторинг шумске корњаче и поскока - Институт за биолошка истраживања „Синиша Станковић“, Београд
- Испитивање спелеолошких објеката - Суви понор, Ибрин понор, Немачки понор и Ланиште - Академски спелеолошко-алпинистички клуб, Београд
- Испитивање радиоактивности у маховинама и лишавјевима Националног парка Ђердап – Институт за примену нуклеарне енергије, Земун
- Теренска настава студената екологије – Департман за биологију и екологију Природно-математичког факултета из Новог Сада
- Докторска дисертација – Неинвазивна спелеоморфолошка истраживања у пећинама и јамама планине Мироч – Војкан Гајовић

6.1. Истраживање диверзитета птица НП Ђердап

На основу теренских истраживања птица на подручју Националног парка Ђердап, забележено је укупно 29 врста птица које су приоритетне врсте за заштиту према НАТУРА 2000 програму.

Птице грабљивице забележене током 2021. године на подручју националног парка: осичар *Pernis apivorus* (евидентирани су гнездећи парови код ушћа Бољетинске реке, у шумама слива реке Брњице,) , белоребан *Haliaeetus albicilla* (Ливадице), змијар *Circaetus gallicus* (у клисури Брњице), сури орао *Aquila chrysaetos* (евидентиран је на подручју Голубињске реке).

Првог викенда у октобру организован је „Викенд посматрања птица“ и то у сарадњи са ОШ „Вук Караџић“ – секција „Млади чувари Националног парка Ђердап“.

6.2. Мониторинг водоземаца и гмизаваца

Наставак активности након завршетка пројекта који је реализован 2018. године у сарадњи са Институтом за биолошка истраживања „Синиша Станковић“ из Београда. Наставак теренских истраживања, картирање репродуктивних центара водоземаца, попис врста водоземаца које користе репродуктивне центре, допуна базе података водоземаца и гмизаваца. Током 2021.године извршен је обилазак у реону Доњег Милановца при чему је уочено да у летњем периоду долази до исушивања 20% репродуктивних центара, од укупно регистрованих.

6.3. Мониторинг климе

У циљу праћења и анализе метеоролошких параметара извршена је набавка метеоролошких станица у Добри, Доњем Милановцу, Текији и на Плочама. Крајем 2020. године извршена је надоградња станица у

циљу добијања прецизних података. Подаци се прикупљају и почетком 2022.године извршиће се њихова анализа а конкретни закључци се могу донети након вишегодишњег праћења параметара. С обзиром да није било кварова, није било ни утрешка планираних средстава.

За наведену активност није било трошкова.

6.4.Мониторинг сисара

Вршено је праћење кретања крупних сисара помоћу фото замки на терену. Успостављена је база података која се свакодневно ажурира. Забележене су јединке вука а након много година и јединке риса.

6.5.Пројекат „Утврђивање распрострањености површина под киселим дрветом са предлогом санације“

У сарадњи са Шумарским факултетом из Београда извршено је теренско истраживање и картирање површина захваћених наведеном алохтоном врстом. Финални извештај биће достављен до краја 2021.године.

7. Информације о откупу сопствених акција (односно удела)

Оснивач Јавног предузећа је Република Србија, а права оснивача врши Влада Републике Србије. Основни капитал предузећа износи 4.302.412.000,00 динара и представља удео Оснивача, као јединог члана са 100% учешћа у основном капиталу Јавног предузећа.

8. Информације о огранку

Предузеће је Одлуком бр. 1561/4 од 01.04.2020. године о образовању огранка Ловачка кућа Орешковица регистровало у Агенцији за привредне регистре под бројем БД 30545/2020 од 18.05.2020. године огранак – Национални парк Ђердап ЈП Доњи Милановац Огранак Ловачка кућа Орешковица са седиштем Орешковица 66 – Мајданпек, са претежном делатношћу 5510 – хотели и сличан смештај. Огранак се бави услугама смештаја ловаца, како би се обезбедио додатни приход од смештајних услуга, обзиром да се предузеће бави услугама лова у ловишту којим газдује. Огранак нема статуст правног лица.

9. Информације о финансијским инструментима који су значајни за процену финансијског положаја и успешности пословања

Финансијски инструменти су одређени уговори или било који документ који делује као финансијска имовина. Предузеће поседује финансијске инструменте у потраживањима од купаца и накнада за коришћење заштићеног подручја, депозита као обезбеђења код купаца за извршење радова, менице за одложено плаћање потраживања и менице од добављача за добро извршење посла. Поседовање финансијских инструмената омогућава предузећу:

1. подршку у осигурању ликвидности у пословању, уз могућност активирања финансијских инструмената у тренутку непоштовања уговорених обавеза и осигурати несметано пословање,
2. користе се како би алоцирали ризик, с обзиром да предузеће поседује ликвидна средства попут готовине у благајни и готовинске еквиваленте који су од велике користи за предузеће, а лако се могу користити за брза плаћања или за решавање финансијски непредвиђених околности.

Финансијски инструменти морају се на одговарајући начин користити за остваривање већине користи од њих. Они могу бити од огромног значаја за предузеће које жели да минимизирају своје трошкове и

максимизира модел прихода. Стога предузеће мора да се увери да правилно користи финансијске инструменте, како би могло да извуку веће користи из тога и елиминишу могућност угрожавања ликвидности.

10. Циљеви и политике управљања финансијским ризицима

У складу са одредбама Закона о буџетском систему („Сл. гласник РС“, број 54/2009, 73/2010, 101/2010, 101/2011, 93/2012, 62/2013- испр., 108/2013, 142/2014, 68/2015- др.закон, 103/2015, 99/2016, 113/2017, 95/2018, 31/2019, 72/2019 и 149/2020) и Правилника о заједничким критеријумима и стандардима за успостављање, функционисање и извештавање о систему финансијског управљања (у даљем тексту: ФУК) и контроле у јавном сектору („Службени гласник РС“, бр. 89/2019), систем ФУК представља свеобухватни систем унутрашњих контрола који успоставља и за који је одговоран руководилац корисника јавних средстава, а којим се, управљајући ризицима, осигурава разумна увереност да ће се у остваривању циљева буџета и друга средства користити правилно, етично, економично, ефикасно и ефективно.

Кроз реформу система јавних финансија, реформу државне управе и система буџета, које укључују увођење стратешког планирања и дефинисање стратешких циљева, развој програмског планирања и праћење реализације циљева програма, у јавном сектору велику важност добија и процес управљања ризицима који је потребно упоредо развијати и то посебно у процесима који су кључни за реализацију стратешких циљева односно, циљева Предузећа.

Предузеће је усвојило Стратегију управљања ризицима (у даљем тексту: Стратегија) која представља стратешки документ који употпуњује даљи развој система ФУК-а. Циљ Стратегије је да се у Предузећу уведе пракса управљања ризицима и успостави оквир којим ће се и у будућем периоду развијати сам процес управљања. Сврха Стратегије је да побољша, унапреди и олакша остваривање стратешких циљева и мисије Предузећа кроз управљање претњама и коришћењем шанси, односно кроз стварање окружења које доприноси већем квалитету и резултатима свих активности, на свим нивоима управљања.

Стратегијом је одређен процес идентификовања ризика, процена идентификованих ризика, рангирање, као и које активности треба предузети како би се ефекти ризика (укупна изложеност ризику) ублажили. Такође, одређује се и линија одговорности запослених у процесу управљања ризицима, тј. ко све учествује у процесу управљања, начину извештавања о евидентираним ризицима и њиховом статусу.

Успешно управљање ризицима подразумева рад на јачању постојеће структуре управљања, како у процесу планирања и реализације циљева, тако и у процесу доношења одлука, где је управљање ризицима потребно уградити као стандард, тј. општеприхваћен концепт и саставни део управљања, који ће омогућити оптималније и рационалније коришћење јавних средстава.

Ризик је било који догађај, активност или пропуст који би се могао догодити и неповољно утицати на постизање стратешких и оперативних циљева Предузећа. Поред тога, и пропуштене прилике се такође сматрају ризиком.

Управљање ризицима је целокупан процес утврђивања, процењивања и праћења ризика, узимајући у обзир циљеве Предузећа и предузимање потребних радњи у циљу смањења ризика, а у оквиру поштовања принципа ФУК.

Идентификовање ризика је процес утврђивања догађаја и одређивање кључних ризика који могу угрозити остварење циљева Предузећа.

Опис ризика представља процес јасне формулације односно описивања утврђених ризика, узимајући у обзир главни узрок ризика и потенцијалне последице ризика односно утицај на циљеве и активности.

Процена ризика је поступак којим се на систематичан начин обавља процена утицаја који ризик има на остваривање циљева и одређује вероватноћа настанка ризика.

Ублажавање/третирање ризика подразумева активности које се предузимају у циљу смањивања вероватноће настанака ризика, ублажавање негативних последица које је ризик изазвао или обоје што подразумева успостављање одговарајућих контролних активности односно процедура.

Праћење ризика је део фазе управљања ризицима у којој се проверава да ли у пракси функционишу предложене контролне активности, и да ли исте спречавају, односно ублажавају ефекат деловања ризика на циљеве. Такође, поред наведеног, праћење омогућава и идентификовање новонасталих ризика, као и ризика који су нестали или имају мањи ефекат деловања на циљеве током процеса пословања.

Инхерентни ризик је ниво ризика у случају непостојања контроле и активности које ублажавају ризик.

Резидуални ризик је ризик који остаје након што руководство предузме радње за смањење последица и вероватноће неповољног догађаја, укључујући контролне активности у смислу реаговања тј. одговора на ризик.

Регистар ризика је преглед идентификованих ризика, процене ризика по критеријуму утицаја који има на остваривање циљева и вероватноће појављивања, потребних активности, односно контрола које ће смањити последице деловања ризика, особа задужених за спровођење конкретних активности, као и рокова за њихово извршење. То је интерни документ Предузећа.

Према одредбама Правилника о заједничким критеријумима и стандардима за успостављање, функционисање и извештавање о систему ФУК у јавном сектору, руководилац корисника јавних средстава одговоран је за одређивање и остваривање циљева, као и за успостављање делотворног система управљања ризицима који ће помоћи у остваривању постављених циљева.

Да би се успоставио адекватан систем односно процес управљања ризицима, руководилац корисника јавних средстава треба да одреди/именује особу одговорну за координацију успостављања процеса управљања ризицима на нивоу корисника јавних средстава. Такође, у свим организационим јединицама у саставу Предузећа именују се координатори за ризике који, између осталог, идентификују ризике и ажурирају регистре ризика (приликом промене прописа, нове систематизације радних места, нових сазнања за отклањање ризика и вероватноће за појаву ризика и сл.).

Руководиоци на различитим нивоима управљања, у складу са додељеним овлашћењима и одговорностима, одговорни су за испуњавање циљева у оквиру својих надлежности, а тиме и за управљање ризицима.

Општи модел управљања ризицима подразумева:

1. Идентификацију ризика
2. Анализу и процену ризика
3. Реаговање на ризик – поступање по ризицима
4. Праћење и извештавање о ризицима

10.1. Идентификација ризика

На основу утврђених циљева, разматрају се догађаји који могу угрозити њихово остварење и предузимају одређене радње за управљање ризицима. Зато је важно да циљеви буду јасни, мерљиви, достижни, реални и временски одређени.

Циљеви се могу поделити на:

- а) Стратешке циљеве (општи) и
- б) Оперативне циљеве – специфични (који су везани за пословне процесе и планове рада).

а) Стратешки циљеви

Стратешки циљеви су дугорочни циљеви који су садржани у стратешким документима, како самог Предузећа, тако и осталих стратешких докумената који одређују правац и смер развоја Републике Србије из области финансијског управљања и контроле. Међу најзначајнијим документима Предузећа из којих се посредно могу дефинисати стратешки циљеви који су везани за област управљања ризицима могу се издвојити већ поменута Стратегија развоја интерне финансијске контроле у јавном сектору у РС, Програм пословања за 2021. годину, Годишњи планови газдовања шумама, Годишњи програм управљања рибарским подручјем, Годишњи план газдовања ловиштем, Економско-финансијски план.

У том смислу Предузеће ће:

- доношењем Регистра ризика утврдити ризике на свим нивоима, како стратешким тако и оперативним и у свим планским документима;
- настојати да управљање ризицима постане саставни део процеса планирања и доношења одлука и тако постане управљачки документ за остваривање постављених циљева;
- обезбедити да све активности и са њима повезани финансијски издаци буду обухваћени финансијским планом Предузећа у складу са програмским буџетом РС;
- избегавати активности које носе ризик од штетног публицитета или друге штете које могу утицати на углед Предузећа, као и да се управљањем ризицима омогући предвиђање неповољних околности које би могле спречити остварење циљева Предузећа;
- настојати да створи организациону структуру која, као таква, неће стварати одбојност према ризицима, али и да омогући да сви руководиоци и запослени који доносе одлуке или учествују у њиховој припреми, буду свесни одговорности и имају јасна сазнања да ће активности око управљања ризицима, резултирати у корист Предузећа кроз остварење постављених циљева.

б) Оперативни циљеви

У погледу временског рока, оперативни циљеви су краткорочни и уједно и специфични, али изведени из стратешких циљева, који су садржани у годишњим плановима активности. Наведене циљеве утврђује руководиоца „Националног парка Ђердап“ са руководиоцима унутрашњих сектора, па је у складу с тим и за њих потребно идентификовати одговарајуће ризике и одредити адекватне мере за ублажавање или отклањање ризика, како би се ублажила или елиминисала могућност да оперативни ризици постану стратешки.

Најбољи механизам управљања ризицима на оперативном нивоу је праћење ризика у оквиру сектора од стране руководиоца сектора.

Након што су јасно постављени циљеви, а како би се осигурало њихово постизање, идентификују се ризици односно претње остваривању утврђених циљева. Идентификација ризика заправо представља процес уочавања ризика или пропуштених шанси које би спречиле остварење јасно постављених циљева „Националног парка Ђердап“.

С тим у вези, потребан је напор целе организације да се ризици идентификују, оцене и прате. У „Националном парку Ђердап“ је за овај процес одговорна Радна група чији чланови, у складу са динамиком појављивања ризика или потребом за њихово ажурирање и редеофинисање, обавештавају Руководиоца који је задужен за развој система ФУК.

Технике односно методе које организације најчешће користе за идентификовање ризика су:

- **набацивање идеја (brainstorming)** – оформљена група кључних запослених (у „НП Ђердап“ је то Радна група), која отворено дискутује и утврђује ризике за свој делокруг рада;
- **коришћење контролних листа (check lists)** – унапред припремљен списак ризика, па се у складу с тим сваки ризик разматра у односу на претходно утврђену листу. Ову листу би требало редовно прегледати како би се обезбедила њихова релевантност;
- **раније искуство** – по овој методи се ризици идентификују на основу знања и искуства запослених и ранијих информација које поседују везано за ризике. У том смислу, Регистар ризика може послужити као контролна листа и базна основа за даље праћење постојећих и идентификацију нових ризика, као и за њихово ревидирање у погледу вероватноће јављања и степена утицаја;
- **процена ризика од стране носиоца активности** – ово је приступ према којем сваки ниво и део организације анализира своје активности и пружа свој допринос у тзв. “дијагнози” ризика са којом се суочава. Може се применити путем документованог приступа (утврђени упитници) али је често продуктивније уколико се организују радионице. Предност овог приступа јесте да се ризици озбиљније схватају када их идентификују сами носиоци пословног процеса.

Имајући у виду садашње свеобухватно стање везано за досадашњи развој у области система ФУК и његове компоненте тј. управљање ризицима, у „Националном парку Ђердап“ је успостављена пракса везана за идентификацију ризика као комбинација свих поменутих метода. У складу с тим, Радна група на састанцима дискутује и договара се о свим активностима и даље обавештава Руководиоца за развој ФУК система који онда разрађује и развија процес и израђује потребна документа која прате систем ФУК и процес управљања ризицима.

Процес управљања ризицима треба да постане саставни део стратешког и оперативног планирања, сходно томе потребно је обухватити све ризике који би се могли догодити, због унутрашњих или спољашњих фактора, а који утичу на успешно остварење циљева.

Како би се олакшало препознавање ризика и како би се осигурала покривеност свих подручја ризика, може се користити подела на пет главних група ризика, коју између осталог користи Европска комисија, и то:

а) Екстерно – спољно окружење, као на пример :

- ризици макро окружења (геополитички, економски, природне катастрофе и слично);
- политичке одлуке и приоритети;
- спољни партнери (грађани, други корисници буџетских средстава, консултанти, медији и слично).

б) Планирање, процеси и систем

- политике (укључујући и интерне политике и одлуке), стратегије, планови;
- оперативни процеси (начин организовања пословног процеса, опис процеса);
- финансијски процеси и додела финансијских средстава;
- ИТ и остали системи подршке.

в) Запослени и организација

- структура запослених и њихова компетентност;
- етика и понашање организације („тон с врха“, могућност преваре и проневере финансијских средстава, сукоб интереса и слично);
- интерна организација (начин управљања, подела улога и одговорности, делегирање итд.);
- сигурност запослених, објеката и опреме.

г) Законитост и исправност

- јасна дефинисаност закона, усклађеност постојећих закона, прописа и правила и поштовања истих.

д) Комуникација и информације

- методе и канали комуникације, тј. тачна, јасна и двосмерна линија комуницирања и преноса података;
- квалитетна и правовремена информисаност.

Подела ризика на овај начин обухвата како интерно, тако и екстерно окружење. Тиме представља алат који се може употребити у фази утврђивања ризика, а узима у обзир све аспекте ризика и сва потенцијална подручја ризика.

„Национални парк Ђердап“ ризик сматра озбиљним, ако је оцењен највишом оценом (6 или 9), и то у следећим случајевима:

- ако представља директну претњу успешном остваривању циљева или завршетку програма/пројекта/активности;
- ако ће проузроковати знатну штету организационим јединицама, грађанима, и сл.;
- ако ће за последицу имати кршење закона и других прописа;
- ако ће за последицу имати значајне финансијске губитке;
- ако се доводи у питање сигурност запослених и имовине у „Националном парку Ђердап“ ;
- ако озбиљно утиче на углед „Националног парка Ђердап“.

10.2. Реаговање на ризик (поступање по ризику)

Сврха решавања ризика јесте да се неизвесност и потенцијална опасност од појаве ризика преокрене у корист „Националног парка Ђердап“, путем искоришћавања прилика и елиминисања претњи које утичу на остварење циљева. Свака радња коју „Национални парк Ђердап“ предузме са циљем да реши одређени ризик, представља део онога што је познато као „интерна контрола“.

10.3. Кредитни ризик

Кредитни ризик је ризик да ће једна страна у финансијском инструменту, неиспуњењем своје обавезе, проузроковати финансијски губитак друге стране.

Кредитни ризик настаје код готовине и готовинских еквивалената, депозита у банкама и финансијским институцијама, потраживања од правних и физичких лица и преузетих обавеза.

У складу са усвојеном кредитном политиком Предузећа анализира се кредитни бонитет сваког новог појединачног купца пре него што му се понуде стандардни услови продаје. Такође, код продаје дрвних сортимената на пању, као обезбеђење за извршење уговорних обавеза уговара се поред авансне уплате по уговору на више рата и 10% финансијског обезбеђења од уговореног износа (депозит) одмах по склапању уговора.

10.4. Тржишни ризик

Ризик да ће фер вредност или будући токови готовине финансијског инструмента флукуирати услед промена тржишних цена. Тржишни ризик се састоји од три врсте ризика:

- валутног ризика,
- ризика каматне стопе и
- других ризика од промене цене.

10.4.1. Ризик од промене курса страних валута

Валутни ризик је ризик од флукуирања фер вредности или будућих токова готовине финансијског инструмента услед промене девизног курса.

Валутни ризик (или ризик од курсних промена) се јавља код финансијских инструмената који су означени у старој валути, то јест у валути која није функционална валута у којој су они одмерени.

10.4.2. Ризик од промене каматних стопа

Ризик од промене каматних стопа је ризик да ће фер вредност или будући токови готовине финансијског инструмента флукуирати услед промена тржишних каматних стопа.

Ризик од каматне стопе се јавља код каматноосних финансијских инструмената признатих у билансу стања (на пример, кредити и потраживања и емитовани дужнички инструменти) и код неких финансијских инструмената који нису признати у билансу стања (на пример, неким обавезама по кредитима).

10.4.3. Ризик од промене цена

Ризик од промене цена је ризик да ће фер вредност или будући токови готовине финансијског инструмента флукуирати због промена тржишних цена (које нису оне које настају од ризика каматне стопе или валутног ризика), било да су те промене проузроковане факторима специфичним за појединачни финансијски инструмент или његовог емитента, или да фактори утичу на све сличне финансијске инструменте којима се тргује на тржишту

Ризик од промене цена се јавља код финансијских инструмената због промена, на пример, цена робе или цена капитала.

10.5. Ризик ликвидности

Ризик ликвидности је ризик да ће Предузеће имати потешкоћа у измирењу обавеза повезаних са финансијским обавезама. Предузеће управља својом ликвидношћу са циљем да, колико је могуће, увек има довољно средстава да измири своје доспеле обавезе, без неприхватљивих губитака и угрожавања своје репутације.

11. Изложеност ценовном ризику, кредитном ризику, ризику ликвидности и ризику новчаног тока

У циљу испуњења услова одрживог развоја, цена дрвних сортимената на пању би требало да буде утврђена на основу принципа надокнаде трошкова. Структура трошкова одређује цену дрвних сортимената, при чему треба водити рачуна о реалној вредности средстава кроз довољне резерве финансија потребних за обављање законски прописаних радова у шумарству. У складу са важећим законима и позитивним прописима Предузеће мора у области која регулише област заштите шума спроводити мере и активности у циљу спречавања, сузбијања и отклањања последица штетног деловања биљних болести, инсеката, човека, дивљачи, елементарних непогода, као и других биотичких и абиотичких чинилаца. Из наведених разлога потребно је утврдити детаљну калкулацију трошкова и ускладити цену дрвних сортимената са њеном ценом коштања, како би се обезбедила финансијска средства за законски прописане обавезе у шумарству.

Предузеће је последњу корекцију цена основних производа шумарства – дрвних сортимената извршило у 2021. години, Ценовник који је важећи и на основу кога је пројектован план продаје дрвних сортимената у 2021. години. Неопходно је напоменути да ЈП „Национални парк Ђердап“ редовно прати и анализира ниво цена за исте производе на домаћем и тржишту у окружењу, попут цена у ЈП „Србијашуме“ као водећег предузећа у продаји дрвних сортимената, анализира трошкове дрвних сортимената, процене и оцене тражње на тржишту дрвних сортимената, како би праворемено одреаговало у ценовној политици.

Уколико се догоде битни поремећаји и промене на тржишту, повећање трошкова заштите и гајења дрвних сортимената, трошкови горива по основу обиласка терена и теренских радова, као и кретање ценовника конкуренције на тржишту, Предузеће ће реаговати корекцијама свог ценовника дрвних сортимената.

а) Ценовни ризик - ризик постоји и на тржишту продаје, али и на тржишту набавке. Предузеће је због своје основне активности изложена ризицима промене цена, цена нафтних деривата, цена израде шумских саобраћајнице које утичу на стварање диспаритета између продајних цена дрвних сортимената и трошкова цене коштања истих, што даље утиче на будуће токове новца. Сопствени приходи остварују се од продаје дрвних сортимената из шума Националног парка „Ђердап“, приходи по основу накнада за коришћење Националног парка „Ђердап“, приходи од услуга ловства и рибарства, приходи од наплата улазница и пружања услуга посетиоцима Националног парка „Ђердап“.

Део ових ризика се елиминише кроз прилагођавање продајних цена тржишним условима са усвајањем нових ценовника који је достаљају оснивачу на сагласност. Осим тога, у циљу смањења потенцијалног негативног утицаја овог ризика на финансијски резултат Предузећа, спроводе се следеће мере:

- годишње планирање, засновано на изради више сценарија, праћење планова и благовремено кориговање планова набавке уколико због поремећа на тржишту нама прилива новца;
- редовна анализа служе за набавку/продају робе и производа ради разматрања свих најзначајнијих питања, како у процесу набавке неопходних инпута за обављање основне делатности, тако и у процесу продаје производа и пружања услуга;
- тенденција закључења годишњих уговора за набавку горива, израду саобраћајница по што повољнијим комерцијалним условима, са дужим роковима плаћања, као и закључења купопродајних уговора о продаји почетком године уз авансно плаћање, по основу којих би Предузеће у складу са закљученим уговорима могло да финансира своје редовне активности.
- проширење круга купаца уз финансијска обезбеђења, све већа конкурентност, односно све већи број учесника у редовној, годишњој планској процедури набавке производа и услуга и све видљивији резултати помака у дијапазону учесника (понуђача), као и могућности/услова које нуде;
- проширење асортимана услуга које раније нисмо имали у понуди (као што је у 2021. години била продаја сувенира туристима на проширеном броју локације
- стална настојања да се оптимизују процеси и тежња ка што бољим економским исплативијим ефектима и показатељима;
- праћење тржишних услова током целе календарске године и прикупљање информација од предузећа која су нам конкурентна на тржишту, како би се што боље сагледали потенцијални услови за спровођење и реализацију планиране пословне политике.

б) Кредитни ризик - Активности које резултирају настанком кредитног ризика, а самим тим и одговарајућој максималној изложености кредитном ризику су:

1. одобравање купцима продају на више уговорених рата, продаја робе и пружање услуга купцима, максимална изложеност кредитном ризику је књиговодствена вредност одговарајућих финансијских средстава;

3. давање финансијских гаранција - максимална изложеност кредитном ризику једнака је максималном износу који би субјект морао да плати у случају активирања гаранције, при чему би тај износ могао бити значајно већи од износа који је признат као обавеза.

ц) Ризик ликвидности и ризик новчаног тока – Ликвидност Предузећа је способност Предузећа да на време измирује своје краткорочне обавезе, да је солвентно и способно да измирује своје дугорочне обавезе – дугорочна стабилност. Предузеће на дневном нивоу мери ликвидност упређујући стање својих ликвидних средстава и текућих обавеза.

Предузеће управља својим текућим и будућим новчаним приливима и одливима кроз редовно извештавање одговорних лица о стању ликвидних средстава, који на исто могу утицати приликом обављања својих пословних задатака.

Анализа новчаних токова треба да обухвата адекватан оквир за свеобухватно пројектовање новчаних токова који произилазе из имовине, обавеза и ванбилансних ставки, током одговарајућег временског периода.

12. Ревизија годишњег извештаја о пословању

Чланом 33. Закона о рачуноводству прописано је да друштво за ревизију:

1. даје мишљење о томе:

- да ли је годишњи извештај о пословању усклађен са редовним годишњим финансијским извештајем за исту пословну годину; и

- да ли је годишњи извештај о пословању састављен у складу са важећим законским одредбама;

2. саставља изјаву, у смислу да ли је на основу познавања и разумевања правног лица и његовог окружења стеченог током ревизије, утврдило материјално значајне погрешне наводе у годишњем извештају о пословању и истиче природу тих навода.

15. Достављање годишњег извештаја о пословању Агенцији за привредне регистре

Чланом 45. Закона о рачуноводству прописано је да се годишњи извештај о пословању доставља Агенцији за привредне регистре у склопу достављања: одлуке о усвајању редовног, и ревизорског извештаја. Достављање се ради најкасније до:

30. јуна наредне године за редовне годишње финансијске извештаје.

в.д. директор Саша Јаношевић

